DOLENJSKI LIST

Glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZ DL Novo mesto. — Izhaja vsako sredo. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din ozir. 3 ameriške dolarje. — Tek. račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-Z-24

Štev. 28 (382) Leto VIII

NOVO MESTO, 10. JULIJA 1957

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30. Pošt. pred. Novo mesto 33 Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Časopisno-založniško podjetje »Slov. poročevalec« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. [illegible]

KNJIŽNICA
ARCA
TO

Spored prireditev v Žužemberku

V spomin na prvo osvoboditev Žužemberka 13. julija 1942 je občinski ljudski odbor Žužemberk določil 13. julij za občinski praznik. Za letošnjo praznovanje so pripravili tak spored prireditev:

13. julija ob 5. uri zjutraj bodo izvedli obveznики predvojaške vzgoje in strelske družine »Lado Verce« partizanski napad na Žužemberk. To bo hkrati tudi budnica. Ob 8. uri bo otvoritev občinske razstave v šoli. Razstavili bodo Ljudska tehnika, vse osnovne šole, vajenci v obrti in slikar-amater Franc Mlakar. Hkrati bo v šoli prevzem občinske knjižnice, ki jo je podarili občini Svet svobod in prosvetnih društev OLO Novo mesto.

Slavnostna seja občinskega ljudskegaodbora bo ob 9.30. Ob desetih bo na trgu veliko zborovanje, ob 11. uri pa nastop mladinskih aktivov in Partizana iz Žužemberka. Ob 12. uri bo strelsko tekmovanje z zračnimi puškami med četami predvojaške vzgoje.

Popoldne bo na trgu ljudska veselica, pri kateri bodo sodelovali tudi »Veseli planšarji« iz Ljubljane. Iz oddaljenih vasi občine bodo ta dan vozili kamioni udeležence proslave v Žužemberk in nazaj.

Za zbližanje sveta

Več milijonov Američanov je 30. junija zvečer poslušalo odgovore, ki jih je dal predsednik republike Josip Broz-Tito med svojim nedavnim bivanjem na Brionih za ameriško radiotelevizijsko družbo CBS. V dolgem odgovoru z ameriškim televizijskim in radijskim komentatorjem Edvardom Murrowom je predsednik Tito odgovoril na vrsto vprašanj o naši deželi in o raznih problemih mednarodnega pomena. Tretjega julija je britanska radijska postaja BBC prav tako oddajala po svoji televizijski mreži intervju, ki ga je predsednik Tito dal za ameriško televizijsko mrežo. Tudi v Angliji je oddajo, ki je trajala dobre pol ure, gledalo in poslušalo nekaj milijonov Angležev. — Ves svetovni tisk in največje radijske ter televizijske postaje sveta so zabeležile odgovore našega predsednika kot pomemben politični dogodek, ki je vzbudil izredno zanimanje.

Predsednik Tito je najprej odgovoril, da so ideološke razlike med našim in sovjetskim sistemom, čeprav niso posebno velike. Cilj — izgradnja socializma — je isti, samo pota oziroma metode za njegovo uresničenje so različne. Mi smo na primer že pred več leti začeli decentralizirati upravljanje tako v gospodarskem kakor tudi v administrativnem oziru. Ena izmed posebnih značilnosti našega sistema je, da smo tovarne izročili delavcem v upravljanje. Upostavili smo tudi komune; uresničili novo notranjo administrativno organizacijo itd.

Naša zunanja politika je znana, je dejal nato tov. Tito in poudaril, da zagovarjamo načela ustvarjalnega sožitja, nismo pa v nobenem bloku.

Ko je časnikar Murrow vprašal predsednika Tita, kaj je tujcem najteže razumeti v Jugoslaviji, je tov. Tito dejal, da nikakor ni moč razumeti, kako da tujci ne morejo dojeti, zakaj v sklopu vsega našega notranjega družbenega razvoja in naše državne sestave nimamo večstrankarskega sistema. Tujci namreč pravijo, da imamo tako imenovani enostrankarski sistem. Tujci ne morejo razumeti, da pri nas ni enostrankarskega sistema, marveč da je to takšna formacija, ki združuje vse sile naših narodov za uresničenje enega samega cilja — izgradnje naše dežele. Dvostrankarskega sistema v Jugoslaviji ne bo niti v daljni perspektivi, je pojasnil tov. Tito na novo vprašanje in dejal, da imamo pri nas Socialistično zvezo delovnega ljudstva Jugoslavije, nastalo iz Ljudske fronte, ki je obstojala med vojno in po njej in ki je bila naša glavna politična moč za razvijanje naše borbe. V njej so bili pristaši raznih političnih strank. Po vojni se je spremenila v splošno zvezo, v združenje jugoslovanskih narodov in je potemtakem razumljivo, da nič ne kaže, da bi lahko obstajala še kaka druga stranka.

V socialističnem razvoju bodo imele razne države različne oblike svoje notranje ureditve. Za ves svet pa ni moč ustvariti eno šablono za družbeno ureditev.

Lastna pot ne pomeni vračanja v preživelo

Na vprašanje če bo komunizem dobil bolj raznolik in narodni značaj, je predsednik Tito odgovoril, da razvoj v smeri socializma, komunizma, ne more biti šablonski, na vsem svetu enak. Bilo bi pa napačno imenovati to narodni komunizem. Notranji razvoj v posameznih deželah se razvija po posebnih lastnostih dežele v zgodovinskem in v vsakem drugem oziru. Poljski primer predstavlja prizadevanje naroda, da se razvija po svojih specifičnih notranjih pogojih.

Predsednikove najtežavnejše odločitve

Med drugim je ameriški komentator vprašal predsednika Tita, katera vojaška in politična odločitev je bila v njegovem življenju najtežavnejša. Tovariš Tito je opisal kot najtežjo vojaško odločitev reševanje ranjencev v IV. ofenzivi, ko so bile naše enote obkoljene in je bilo treba rešiti ranjence za vsako ceno. Med političnimi odločitvami pa je bila po predsednikovem mnenju najtežja tista iz leta 1948, ko se je bilo treba odločiti za odločen odpor proti Stalinu.

Kmetijstvu lahko šele zdaj dajemo prednost

Na zanimivo vprašanje o položaju v kmetijstvu je predsednik Tito odgovoril, da je Jugoslavija pred vojno izvažala žito, pšenico in koruzo. Imela pa je pred vojno 15 milijonov prebivalcev, zdaj pa jih ima 18 milijonov. Medtem ko je stara Jugoslavija žito izvažala, dobri dve tretjini prebivalcev nista jedli belega kruha, marveč koruznega in črnega. V mnogih pasivnih krajih Dalmacije, Like, Makedonije, Hercegovine in drugje v naši deželi je bila lakota zelo pogostna. Razen vsega tega nam je vojna tudi v kmetijstvu prizadejala ogromno škodo. Ko smo se lotili obnavljanja dežele, smo sklenili, da najprej zgradimo težko industrijo, ki naj nam da podlago za nadaljnji razvoj. Šele zdaj, ko smo deželo že dokaj industrializirali, smo napravili načrt za priznanje prednosti kmetijstvu, za njegovo povzdi-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Pozdrav iz Bakra in Istre

Tik pred zaključkom današnje številke smo dobili iz Bakra dolgo pismo, v katerem pozdravljajo otroci padlih borcev vse svojce, prijatelje in znance na Dolenjskem. Njihovo pismo bomo objavili prihodnji teden. Iz Rabca pri Labinu je pa prišla brzojavka, s katero sporočajo novomeški taborniki, da imajo 2 prelepa tabora sredi hrastov in lip ob morju, da jih tabori 91, da je taborno življenje že steklo in da tabora med sabo tekmujeta. Taborniki lepo pozdravljajo starše in vse znance!

NA SVIDENJE!

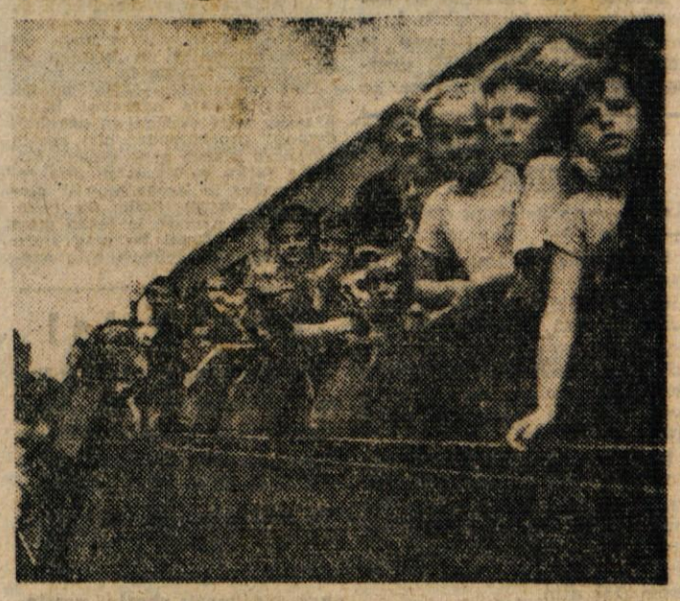

Nasmejani in srečni so se v sredo zvečer odpeljali na tritedensko taborjenje v Rabac pri Labinu najmlaši novomeški taborniki — medvedki in čebelice. Z morja pošiljajo staršem, bratcem in sestricam ter sošolcem in sošolkam najlepše pozdravčke in se jih pogosto spominjajo. Pišejo nam pa tudi da je ob morju prelepo!

Dekleta v I. MDB Majde Šilc v Ljubljani prav nič ne zaostajajo za fanti, nekatere jih v pridnosti in vztrajnosti celo prekašajo. — V ozadju Cekinov grad, v katerem je Muzej NOB.

Prvi koraki k napredku

Ob prazniku občine Žužemberk

Trinajstega julija praznujejo občani občine Žužemberk svoj občinski praznik. Za letošnje slavje se že dalj časa vneto pripravljajo. Mimo svečanosti in številnih prireditev v počastitev praznika bo letošnje praznovanje v znamenju prvih vidnejših ukrepov za gospodarski napredek občine. Samostojna komuna za to področje postaja čedalje bolj usmerjevalec ukrepov za izboljšanje gospodarstva od nekdaj pasivne Suhe krajine. Ugodne posledice tega usmerjanja so navzlic kratki dobi že več ko očite. Vremenske neprilike bodo sicer letos zmanjšale uspeh naporov in vloženih sredstev v kmetijstvu kot glavni panogi občine, vendar bi bile te posledice brez naporov za večji hektarski donos še veliko večje.

Komunalna dela

Res je, da je žužemberško področje dobilo najmanj sredstev za krepitev gospodarske moči občine. Delno so tega krivi tudi sami prebivalci, odnosno vodilni ljudje prejšnjih organov oblasti. Tu pa je treba tudi priznati, da so bila sredstva, dodeljena temu področju porabljena predvsem za obnovo požganih vasi in trga. Tako se je vsa gospodarska dejavnost v občini odražala samo v obnovi in le v manjši meri za izboljšanje prejšnjega stanja. Sam Žužemberk je bil med vojno porušen do 80 odstotkov, ne dosti manj pa tudi nekatere okoliške vasi. Vseh kreditov za obnovo Žužemberka in okoliških vasi pa so prejeli 8 milijonov dinarjev. Zato so sledovi vojne navzlic naporom prebivalcev in njihovemu doprinosu, da bi jih odstranili, še danes vidne. V samem Žužemberku računajo, da bodo letos do kraja pospravili ruševine.

Elektrika

Žužemberška občina je med najmanj elektrificiranimi področji v okraju in na Dolenjskem. Vsa bivša občina Hinje je brez elektrike, prav tako številne druge vasi. Največ so dosedaj v elektrifikaciji napravili na območju krajevnega odbora Sela—Šumberk. Letos bodo elektrificirali Ajdovec in okoliške vasi, za kar so sredstva deloma že zajamčena. Večji del bodo prispevali prebivalci sami. Samo transformator in daljnovod bosta stala okoli 8 milijonov dinarjev. Občinski ljudski odbor je sklenil, da bodo letos elektrificirali ta sektor s sredstvi prebivalcev, občine in morebitnega posojila.

Zanimanja za napeljavo elektrike je dovolj tudi v ostalih vaseh. Zlasti v Hinjah si že dolgo prizadevajo, da bi dobili elektriko in so v ta namen tudi že zbrali nekaj sredstev. Toda velike razdalje med vasmi pomenijo visoke stroške elektrifikacije, zato na občini menijo, da morajo to izvajati postopno in po načrtu, ker vsega ne zmorejo v kratkem času.

Voda

Voda je večni problem Suhe krajine, kar pove že njeno ime. Gradnja centralnega vodovoda za Suho krajino pa počasi napreduje. Sedaj ima komaj ena vas — Žvirče — vodo iz novega vodovoda. Letos so dobili iz republiškega sklada le poldrugi milijon pomoči. S tem ne bo veliko napravljenega. Medtem pa ob vsaki suši vozijo vodo iz Krke, v nekatere oddaljene vasi tudi po 15 km daleč. Načrt za vodovod je narejen, vprašanje je le, kdaj bo uresničen. Važno bi bilo predvsem, da dobe vodo najbolj odaljene vasi, ki so glede vode najbolj prizadete.

Tudi Žužemberk je brez primerne pitne vode. Zastareli vodovod oskrbuje trg z vodo iz Krke, ki ni primerna. Celotna naprava je primitivna in v slabem stanju. Ker ni upanja, da bi v Žužemberk dobili v doglednem času vodo iz centralnega vodovoda, so dali v izdelavo načrt za zgraditev lokalnega vodovoda za Žužemberk in Praproče. Za ta vodovod bi zajeli dva izvira med Žužemberkom in Prapročami, glavni zbiralnik pa bi bil nad zdravstvenim domom. Ker bo zgrajen centralni vodovod bi lokalni vodovod priključili nanj. Načrt za gradnjo proučujejo. Če bodo prebivalci pripravljeni pomagati pri gradnji vodovoda, bodo z gradnjo pričeli prihodnje leto.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Celjani in Tržačani pri Otočcu

Od predzadnjega torka tabori na travniku pod Otočcem 90 taborникov in tabornic Rodu gorskih borov in Celja. Postavili so si 38 šotorov in uredili lep tabor, v katerem bo mladina 3 tedne uživala lepote Dolenjske in tople Krke. Prvemu taboru bo sledil tritedenski vodniški tečaj Savinjskega taborniškega sveta.

12. julija pride na travnik nad Otočcem taborit tudi 45 taborникov in tabornic iz Trsta; to so člani Rodu Modrega vala, slovenski taborniki s Tržaškega. Novomeški taborniki jim bodo pomagali, da se bodo tudi bratje iz Trsta pri nas počutili kakor doma.

Izredna suša in vročina

Zadnjih 8 dni je vročina v naših krajih vedno hujša. V senci je bilo 33 do 37 stopinj vročine, na soncu pa celo 55 stopinj. Ker že dalj časa ni bilo dežja, se škoda na poljih že pozna, pravtako na travnikih in vrtovih. Zlasti primanjkuje zelene krme za prašiče, izredno pereče je pa pomanjkanje vode v hribovitih predelih. Izredna vročina ugaja zdaj samo še vinogradom, povsod drugod je pa dež nujno potreben.

Kolpa je imela v nedeljo v Metliki 32 stopinj; ohladiti se skoraj ni bilo mogoče. Krka je bila v Novem mestu in na Otočcu polna kopalcev, saj tako topla že ni bila vrsto let.

Vse težko čaka dežja; upajmo, da bo vsaj konec tedna nekaj spremembe.

VREME

ZA ČAS OD 12.—21. JULIJA

Sredi julija nevihtne padavine z ohladitvijo. V ostalem lepo vreme, po nevihtah pa bo znova nastopila silna vročina.

(Napoved priredil dr. V. M.)

Kanižarski rudarji izpolnili polletni plan proizvodnje

Kolektiv rudarjev iz Kanižarice je uspešno zaključil polletno plansko proizvodno nalogo, saj je nakopal namesto planiranih 15 tisoč 525 ton dejansko 15.950 ton premoga ali za 425 ton več. Tako je presegel svoj plan za I. polletje 1957 za 2,5 odstotka. Proizvodnja je potekala ugodno skozi vse mesece razen v maju, ko so se zaradi izrazitih tektonskih razmer v premogovnih naslagah odkopna delovišča močno poslabšala in je bilo potrebno odkopavati nadnormalne količine jalovine. Izpad proizvodnje v mesecu maju je pokril presežek iz meseca junija, ko je bila produkcija presežena za 9,8 odstotka, t. j. za [illegible] ton.

Poudariti je treba, da se v planski nalogi za letos zahteva od rudnika Kanižarice tudi nedeljsko proizvodnjo in naloga za prvo polletje je bila, nakopati v prostih dnevih 1.725 ton premoga. Rudnik je to količino presegel, kar kaže, da se kanižarski rudarji prav dobro zavedajo svojih dolžnosti do skupnosti. Žrtvujejo marsikatero nedeljo ter v posameznih izmenah obratujejo popolnoma normalno.

Doseženi uspeh je toliko pomembnejši, ker se je v tem obdobju pospešeno delalo tudi na investicijskih delih, ki so v zvezi z dograditvijo novega izvoznega vpadnika.

Pb

Notranjepolitični tedenski pregled

Razprava o življenski ravni

V ponedeljek so začeli poslanci Zvezne ljudske skupščine razpravljati o perspektivnem razvoju osebne in splošne potrošnje. Že pred tem so dobili okoli 120 strani dolgo poročilo v katerem so očrtani vsi doseženi uspehi in predlogi za nadaljnji razvoj. Osebna in splošna potrošnja sta osnovna činitelja, ki opredeljujeta življenjski standard.

Bralcem našega pregleda so prav gotovo poznani uspehi, ki smo jih dosegli na področju splošne potrošnje to se pravi na področju šolstva, znanosti in kulture, socialnega skrbstva, socialnega zavarovanja itd. itd. Uspehov ne bi naštevali. Opozorili pa bi na to, da so sredstva, ki smo jih po vojni vlagali za osebno in splošno potrošnjo v glavnem stagnirala. To pomeni, da izdatki za te namene niso šli s prirastkom prebivalstva in spremenjeno strukturo prebivalstva, vendar pa je treba pri tem upoštevati naglo industrializacijo dežele predvsem pa gradnjo težke industrije, katero smo morali brezpogojno zgraditi, če smo hoteli postati politično in gospodarsko samostojni in istočasno ustvariti pogoje za resničen dvig življenjske ravni.

Medtem, ko je bilo v Jugoslaviji leta 1939 15 milijonov in pol prebivalcev in od tega 11 milijonov 702 tisoč kmečkega prebivalstva je bilo leta 1953 ko je imela država že 16 milijonov in 950 tisoč prebivalcev na vasi le še 10 milijonov in 336 tisoč prebivalcev. Prebivalstvo mest se je v tem času podvojilo. Zato je dokaj umljivo, da je začelo industrijskim centrom, upravnim središčem primanjkovati sredstev za razvijanje šolstva, zdravstva in drugih služb splošne potrošnje.

Da bi v prihodnjem obdobju odpravili ta nesorazmerja in dosegli, da bi se osebna in splošna potrošnja razvijali vzporedno z naraščajočimi potrebami, predlaga osnutek perspektivnega načrta, o katerem pravkar razpravlja Zvezna ljudska skupščina, večjo porabo sredstev za te namene. Potrošnja naj bi se v bodoče dvigala v skladu z naraščanjem narodnega dohodka. Obseg potrošnje kolektiva in posameznika pa bo moral biti odvisen tako v industriji kakor v kmetijstvu od produktivnosti dela in uspehov doseženih v proizvodnji. Zato Zvezna ljudska skupščina razpravlja tudi o načinu finansiranja splošne potrošnje. Doslej smo namreč sredstva za to vrsto potrošnje ustvarjali na določenih območjih ne glede na njihove gospodarske možnosti in potrebe. Sredstva smo v precejšnji meri delili na administrativni način. V bodoče pa naj bi se ta sredstva zbirala med drugim, tudi na osnovi gospodarske moči posamezne občine ali pa okraja, ki jih bodo kot svoja sredstva prav gotovo najbolj koristno uporabljali.

Kaj predvideva v glavnem plan, ki bo nedvomno prispeval k dvigu življenjske ravni? Načrt sloni na dejstvu, da se bo narodni dohodek povečal vsako leto za osem odstotkov. Za negospodarske investicije, to je gradnjo šol, domov, vrtcev itd., bi naj porabili vsako leto okoli 110 milijard dinarjev, izdatki za ljudsko armado bi ostali v prihodnjih letih približno isti kot doslej (kar pomeni v bistvu zmanjšanje izdatkov, ker se bo narodni dohodek, kot smo zapisali, močno povečal), ostala splošna potrošnja pa naj bi se vsako leto povečala za okoli pet odstotkov.

Za gradnjo šol bi morali vsako leto porabiti najmanj 13 milijard in 900 milijonov dinarjev. Da pa bi zadovoljili prav vse potrebe pa bi bilo treba vložiti vsako leto dobrih 20 milijard dinarjev. Za napredek kulture, odnosno za gradnjo kulturnih domov in podobnih ustanov bi v letih 1957 do 1961 morali vložiti pet milijard dinarjev ali milijardo dinarjev na leto. Veliko vsoto, to je skoraj 69 milijard dinarjev ali 13 milijard in 700 milijonov dinarjev na leto bi po tem načrtu porabili za investicije v zdravstvo. Največ, polnih 320 milijard dinarjev ali 64 milijard dinarjev na leto pa bi morali vložiti v gradnjo stanovanj. To so ogromne investicije, ki bodo zahtevale tudi izpolnjevanje proizvodnjih programov v industriji in kmetijstvu. S tem sicer še ne bi rešili stanovanjskega problema v državi, toda 200 tisoč stanovanj, kolikor bi jih zgradili, bi zadostovalo za prirast prebivalstva v teh letih.

Prav tako bi se v prihodnjih letih povečala sredstva, ki bi jih uporabljali za razvijanje komunale, gradnjo fizkulturnih naprav itd.

Še to naj zapišemo, da bodo sredstva, ki bodo na razpolago za splošno potrošnjo, vštevši izdatke za ljudsko armado, od leta 1958 pa do leta 1961 narastla za dobrih 100 milijard dinarjev. Skupno pa bomo v prihodnih petih letih porabili za razvoj služb, ki neposredno mnogo prispevajo k življenjskemu standardu, skoraj tri tisoč milijard dinarjev!

Medvedka napada ljudi

V soboto 6. julija sta šla Lojze Jarc, posestnik iz Brezove rebri št. 12 in njegova žena na polje. Blizu gozda sta zaslišala meketanje srne. Šla sta pogledat kaj je, pa sta zagledala medvedko, ki je trgala srno. Medvedka tudi pred njima ni pobegnila, pač pa ju je napadla. Najprej je z udarcem zbila na tla Jarčevo, potem pa se lotila še moža, katerega je huje poškodovala. Prepeljan je bil v novomeško bolnišnico, kjer so mu nudili prvo pomoč. Medvedka ga je ugriznila na glavi in mu s šapo iztrgala kos mesa na stegnu.

Zadnjič smo opozorili na nevarno mrcino, ki je ubila kravo pri Podgradu. Čeprav je očito, da je to zagrešil medved, ki bo kaj podobnega še počel, če že ni tudi prej. Vprašanje odstrela tega medveda še ni rešeno. Lovska zveza Slovenije je na predlog Okrajne lovske zveze dala pristanek za odstrel, tega pa mora odobriti Svet za gozdarstvo in kmetijstvo LRS, toda za to mora lovska družina predložiti kolekovano prošnjo. Koliko časa bo trajalo v tem primeru, ko je medvedja mrcina nevarna ljudem (in je verjetno le srečen slučaj, da ni ubila človeka), da bodo lovci dobili dovoljenje, da smejo v zaščito ljudi in plemenite divjadi ustreliti nevarno žival?

V TEM TEDNU NABIRAMO:

Cvet rdeče deteljice (100 din), rmana (50 din), lipe (220 din).

List ajbeža (40 din), breze (22 din), slezenovca (200 din), šmarnice (120 din), volčje češnje—beladona (180 din), lapuha (vinogradniški) (60 din), melise (150 din), ozkolistnega trpotca (80 din), hribske rese brez pecljev (500 din), pekoče koprive (41 din).

Rastlino kopitnika s korenino (70 din), hribske rese (260 din), gladišnika (40 din), rmana (36 din), ptičje kaše (200 din), ženiklja (140 din), črnobine (60 din), jetičnika (120 din), vodne kreše (140 din).

Korenine baldrijana (260 din), ženiklja (250 din), šmarnice (300 din), gladeža (58 din), regrata (116 din).

Seme jesenskega podleska (300 din).

Suhe borovnice (600 din).

Obvestilo. Lista beladone, ki je mešan z listom male beladone, ne odkupujemo. List male beladone odkupujejo v letošnjem letu izjemoma KZ po 80 dinarjev.

Dela na Partizanski cesti v Novem mestu

V prvi polovici letošnjega maja so pričeli delati na Partizanski cesti v Novem mestu. Cesto nameravajo urediti, kar je nujno potrebno. Prah, ki se dviga izpod vozil ob vsakem vremenu in ki ga samo z občasnim škropljenjem ni mogoče udušiti, je prav tu za oddelke bolnišnice in bolnike še toliko bolj neprijeten.

Dela napredujejo zelo počasi. Najprej morajo napraviti kanalizacijo, cesto razširiti in nekoliko dvigniti pri Murnovi hiši zaradi ublažitve klanca proti mostu. Kopanje jarka za kanal je zelo težavno, ker je treba kopati globoko in vrtati skale na roke. Kompresor namreč le težko dobe za pomoč. Kanal bo med staro Murnovo in Barbičevo hišo speljan začasno v Krko. Tam bo speljan tudi kanal od novih stanovanjskih blokov pod Znančevimi njivami. Pozneje bodo zgradili na bregu Krke zbiralnik, iz katerega bodo črpali gnojnico, da ne bo okuževala Krke.

Tudi naprej proti mostu čez Težko vodo bodo cesto razširili. Oporni zid razširjene ceste delajo skoraj tik ob strugi Krke (dosedaj so bile med cesto in Krko manjše gredice). Ker je bil načrt za modernizacijo ceste napravljen pozneje kot položen vodovod, je treba hkrati preložiti tudi vodovod. To je dvojno delo, ki bi se mu ob malo večji preudarnosti pred pričetkom del lahko izognili.

Dela napredujejo počasi tudi zato, ker imajo premalo delavcev. Teh pa imajo malo zato, ker menda plačujejo navadnim delavcem na uro le 30 din. Za tako plačilo res ni mogoče pričakovati, da bi dobili dovolj dobre delovne sile. Tudi promet, ki ga ni mogoče povsem zapreti na tem delu ceste, ovira hitrejše delo. V interesu bolnikov in prebivalcev ob tej cesti je, da bi delo — če le mogoče — pospešili.

Vendarle!

Na zadnji redni seji je občinski ljudski odbor Novo mesto med drugim sprejel jamstvo za najetje kredita Industriji perila v Novem mestu. Podjetje bo s tem kreditom nadzidalo stavbo, kjer ima sedaj že dolgo pretesne prostore ter s tem pridobilo nove, sodobnejše obratne prostore. Podjetje se je zadnja leta močno povečalo in so mu tudi zaradi tega novi prostori nujno potrebni.

Nevaren gozdni požar

V četrtek, ko smo množično praznovali Dan borca, je nekaj minut pred 20. uro zatulila rotovška sirena. Novomeški gasilci so 6 minut na to že zdrveli iz orodjarne. Gorel je gozd Žerjavin pri Mokrem polju. Hosta je zelo gosta, zarasla z mešanim drevjem, prevladujejo pa borovci in smreke. Ogenj je zajel okoli 5 ha gozda in je moral izbruhniti že davno popoldne, ker je bilo že veliko drevja popolnoma požganega. Gasilci so imeli še težave z iskanjem žarišč, ker se je dim plazil nizko pri tleh in jim je onemogočal razgled ter jih dušil. Kljub temu se jim je posrečilo zajeti glavnino požara in s prekovanjem in tolčenjem z vejami delno pogasiti, delno pa omejiti nadaljnje razširjenje ognja.

Nastanek ognja je težko določiti, saj je gozd oziroma požarišče odročno in precej v stran od ceste. Skozi gozd seveda vodijo pota, zlasti od vasice Žerjavin do rudnikov kremenčevega peska. Mogoče je kdo odvrgel tlečo cigareto, ki je zažgala suho travo in tako se je ogenj razširil in napravil precejšnjo škodo. Sreča v nesreči je bila, da ni bilo sape, zaradi česar se je ogenj le počasi širil in gašenje je bilo lažje. —r—

Tržno poročilo

V ponedeljek 8. julija je bilo na novomeškem živilskem trgu dobiti vsega. Cene so bile sledeče: jajca 15 din, kolerabica 30 din kg, rdeča pesa 20 din šopek (štiri pese), solata 40 din kg, borovnice 60 din liter, češnje 50 din kg, korenček 10 din šopek, krompir 40 din kg, kumare 80 din kg, grah 50 din kg, jedilne buče 30 din kg, fižol 110 din kg, čebula 50 din kg, paprika 12 din komad, glavica zelja 15 din, česen 5 din glavica, pregreta smetana 50 din skodelica, sirček 5 din komad, surovo maslo 520 din kg.

Meso: govedina 240 din, teletina 280 din, svinina 350 din kg.

S SEJMIŠČA

Tokrat so pripeljali na sejem 522 prašičkov, prodali pa le 214. Do deset tednov stari so bili od 2.000 din do 3.500 din, od tri do 6 mesecev stari pa od 5.000 do 10.000 din. zaradi vročine in suše je bil promet zelo slab.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Sklepi, ki so bili sprejeti na junijskem zasedanju plenuma CK KP Sovjetske zveze, so močno odjeknili po vsem svetu, saj predstavljajo nedvomno najvažnejši dogodek po XX. kongresu KP SZ, hkrati pa tudi pojasnjujejo, kje so bili vzroki za nekatera omahovanja v izvajanju sklepov in politične linije XX. kongresa.

Na zasedanju plenuma CK SZ, ki je trajalo od 22. do 29. junija so bili Molotov, Malenkov, Kaganovič in Šepilov izključeni iz prezidija in CK KP SZ zaradi protipartijske in frakcionaške dejavnosti. Politična borba, ki se je zaključila z njihovo izključitvijo, je trajala že dlje časa in je ovirala izvajanje politike, kateri je postavil načela XX. kongres. V sporočilu, ki je bilo izdano po zasedanju junijskega plenuma je rečeno, da je protipartijska skupina Molotov, Malenkov in Kaganovič nastopila proti izvajanju politične smeri XX. kongresa, čeprav je za to politiko, katere cilj je bil pospešen gospodarski razvoj, stalno izboljševanje življenjskega standarda, oživljenje leninskih načel v notranjepartijskem življenju, boj proti kršitvam revolucionarne zakonitosti, razširitev zvez partije z ljudskimi množicami, krepitev sovjetske socialistične demokracije, krepitev prijateljstva sovjetskih narodov in vodenje pravilne nacionalne politike — stalo vse sovjetsko ljudstvo. Skupina treh konservativnih voditeljev, katerim se je na koncu priključil tudi Šepilov, se je upirala vsem naprednim ukrepom partijskega in državnega vodstva tako na notranjem kot na zunanjepolitičnem področju. Nasprotovali so decentralizaciji državne uprave in v gospodarstvu, zelo ostro so nastopili proti ukinitvi obveznega odkupa in sploh proti vsem ukrepom, ki bi lahko izboljšali gospodarski položaj in v večji meri zadovoljili sovjetsko ljudstvo.

Na področju zunanje politike pa se je zlasti Molotov upiral vsem iniciativam za boljše mednarodno sodelovanje ter krepitev politike miroljubne koeksistence. Zaviral je sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo, bil je proti normalizaciji odnosov z Japonsko, prav tako pa tudi proti načelom, ki jih je sprejela sovjetska partija glede odnosov v mednarodnem delavskem gibanju, o možnosti različnih poti v socializem v različnih državah.

UTRDITEV NOVE POTI

Za nas je še posebej zanimivo pojasnilo, da je Molotov oviral izboljševanje odnosov med Sovjetsko zvezo in našo državo ter v času ko je bil minister za zunanje zadeve ni sprejemal nobenih ukrepov, ki bi koristili razvoju dobrih odnosov med obema državama.

Pomen odstranitve te protipartijske skupine iz vodstva sovjetske partije prav zaradi tega tudi presega okvir notranjepartijskega dogodka, kajti brez dvoma bodo sklepi junijskega plenuma lahko zelo pozitivno vplivali na mednarodni razvoj, še posebej pa na odnose v mednarodnem delavskem gibanju.

Nekod na Zahodu so te spremembe sprejeli kot senzacijo in jih prikazali kot borbo za oblast v vrhovih sovjetskega partijskega in državnega vodstva. Tako gledanje bi bilo popolnoma napačno, kajti dejstvo, da od 250 članov CK ni niti eden podprl protipartijske skupine Malenkov, Molotov, Kaganovič in Šepilov, kaže, na čigavi strani je sovjetsko ljudstvo in za kakšno politiko se zavzema. Tudi novi sestav prezidija CK govori proti takim domnevam, saj je bil razširjen tako, da so prišli v najvišje partijsko vodstvo predstavniki čim več sovjetskih republik in industrijskih središč.

Po odstranitvi ovire, ki jo je predstavljala frakcionaška skupina v vodstvu sovjetske partije bo Sovjetska zveza lahko še odločneje stopila na pot izvajanja politike XX. kongresa ter likvidacije vseh zlih posledic stalinistične politike, kar bo na znotraj pomenilo gospodarsko in politično okrepitev, na zunaj pa si bo Sovjetska zveza lahko dobila večje zaupanje in ugled, saj je bila v sklepih junijskega plenuma posebej poudarjena želja po miru in mednarodnem sodelovanju. Z odstranitvijo protipartijske skupine iz vodstva sovjetske partije pa bodo odpadle tudi tiste ovire, ki so doslej preprečevale dosledno izvajanje beograjske in moskovske deklaracije o odnosih med SZ in Jugoslavijo.

Oskrbimo se pravočasno s premogom!

Z nastopom pomladanskih mesecev smo opazili občuten padec potrošnje premoga in zato je bilo tudi veliko manj povpraševanja na trgu. Povečana proizvodnja premoga v zadnjem četrtletju preteklega leta in izrazito mila zima sta imeli za posledico stabilizacijo premoga na tržišču in povečanje zalog pri potrošnikih. Računajo, da so bile v zveznem merilu ob koncu leta 1956 povečane zaloge premoga za okoli 300.000 ton večje kot v začetku leta. Zaradi rekordne proizvodnje premoga v I. tromesečju letos in ugodnih vremenskih razmer so se zaloge še povečale.

Industrija in trgovinska mreža nista prevzeli vseh predvidenih količin premoga. Občuten zastoj se je pokazal tudi pri prodaji za potrebe široke potrošnje. Industrijska podjetja niso bila kreditno sposobna, da bi si ustvarjala večje zaloge, medtem ko razni koristniki, kot so ustanove in organizacije, niso imeli potrebnih finančnih sredstev, za nabavo.

To stanje je ustvarilo pri številnih potrošnikih povsem napačno sliko, namreč da nam preti hiperprodukcija premoga. Pri tem je nujno potrebno, da ocenimo stvarno stanje, potem je slika povsem drugačna.

Planirana proizvodnja premoga 18.200.000 ton bo komaj zadostila potrebam za letošnje leto. V kolikor pa rudniki ne bi izpolnili planskih nalog, oziroma bi zaradi kopičenja zalog premoga načrtno znižali proizvodnjo, se bo ta primanjkljaj občutil na tržišču.

Povečano proizvodnjo premoga v letu 1957 zahteva povečanje obsega industrijske proizvodnje, ki bo po družbenem planu znašal 10%; nove kapacitete termoelektraren bodo potrebovale dodatnih 1 milijon ton in to pri pogojih, da bo leto srednje vlažno ter bo do hidroelektrarne normalno obratovale. Končno je tu široka potrošnja, kateri do sedaj še niti eno leto ni bilo možno zadostiti in je treba tudi zanjo računati dodatne količine premoga. V primeru, če bo letošnja letina sladkorne pese normalna, če bodo termoelektrarne obratovale v povečanem obsegu in če bo po planu povečan stanovanjski fond, si lahko obetamo v III. in IV. tromesečju zelo občutno pomanjkanje premoga in proizvodnja nikakor ne bo mogla ustreči vsem potrebam.

Analiza torej pokaže, da ne smemo računati z nikakim viškom premoga, ampak nasprotno: s pomanjkanjem. Zato je tudi Narodna banka pripravila navodila o kreditiranju za tiste premogovnike, trgovsko mrežo in široke potrošnike, ki trenutno niso kreditno sposobni, da bi koristili potrošniški kredit za nabavo premoga. Podjetja, ustanove in organizacije bodo lahko koristile ta kredit tudi v sezoni, trgovinska podjetja si bodo lahko s pomočjo kredita ustvarile večje zaloge in svojim kupcem kreditirala do 60 dni. Poleg tega bodo lahko podjetja in ustanove koristile omenjeni kredit za kreditiranje svojih delavcev in uslužbencev, ki niso kreditno sposobni, da bi koristili potrošniški kredit za nabavo premoga pri banki. **Pb**

S stroji, ki olajšujejo človeku težko garanje, dela na cesti Novo mesto—Smednik hitro napredujejo. Ljudje od Novega mesta do Mačkovca pa kar ne morejo dovolj pohvaliti pridnih brigadirjev in brigadirk, ki vztrajajo v izredno hudi vročini na cesti. Sadovi njihovih rok so iz dneva v dan večji.

Preurejeni prostori novomeške pošte

Po kakšnih osmih mesecih, od kar so pričeli modernizirati prostore novomeške pošte, so preureditvena dela končana. Prvega julija se je pošta preselila v prejšnje prostore, ki pa so moderno in okusno urejeni. Hudo potrebno je, da bi okrajna pošta dobila tudi kako bolj sodobno, predvsem pa hitrejše prevozno sredstvo za prevoz pošte s postaje in obratno. Poltovornik, kakršne izdeluje Motomontaža v Novem mestu, bi bil zelo primerno vozilo za to potrebo pošte v Novem mestu.

7500 kg pšenice na hektar!

Na kmetijskem posestvu v Subotici so imeli pred dnevi poizkusno žetev pšenice posebne vrste, k je dala 75 metrskih stotov na hektar. Menijo, da je to najvišji hektarski donos pšenice v naši državi.

● KRATKE IZ RAZNIH STRANI

● Na Dunaju je bilo od 2. do 5. julija zasedanje socialistične internacionale, kjer so sprejeli tudi resolucijo, da bodo poslali svojo misijo v Alžir, da bi tamkaj proučila zapletene probleme te dežele. Za novega predsednika je bil izvoljen danski socialist Andersen (doslej je bil predsednik laburist Morgan Phillips), za podpredsednike: laburistični voditelj Hugh Gaitskell, nemški socialnodemokratski šef Ollenhauer in voditelj francoske socialistične stranke Mollet.

● Predsednik demokratične republike Severnega Vietnama Ho Ši Minh je te dni odšel na daljše potovanje. Na svoji poti bo obiskal najprej Severno Korejo nato pa evropske države: Jugoslavijo, Poljsko, Vzhodno Nemčijo, Romunijo, Češkoslovaško, Albanijo in Bolgarijo.

● Grški kralj Pavel in kraljica Frederika sta 10. julija prišla na privatni obisk v Jugoslavijo ter bosta preživela nekaj dni s predsednikom Titom in njegovo soprogo na Brionih. V Beograd pa bo te dni prispel na uradni obisk sirijski zunanji minister Salah Bitar.

● Ameriški predstavnik v pododboru komisije OZN za razorožitev Stassen je pretekli petek končal s pojasnjevanjem ameriških predlogov, katerih glavne značilnosti so: ukinitev nuklearnih eksperimentov za 10 mesecev, pozneje ustavitev proizvodnje nuklearnega orožja pod mednarodnim nadzorstvom ter preusmeritev vojaških nuklearnih rezerv in tvarin v miroljubno uporabo.

● Ameriški senatorji bodo začeli bitko za Eisenhowerjev načrt zakona o državljanskih pravicah, s katerim hočejo omogočiti volilne in ustavne pravice črncem. Proti predlogu je več demokratskih senatorjev iz južnih držav, dočim ga podpira večina republikanskih senatorjev.

● Podpredsednik zveznega izvršnega sveta FLRJ Edvard Kardelj in Aleksander Rankovič sta v ponedeljek odpotovala na zasebni obisk v Sovjetsko zvezo. Spremljata ju tudi državni podsekretar za narodno obrambo general Otmar Kreačič in predsednik ljudske skupščine LR Srbije Jovan Veselinov.

● Ameriški zunanji minister Dulles je na tiskovni konferenci izjavil, da ZDA ne nameravajo priznati LR Kitajske niti ublažiti embarga na trgovino s to državo, dokler »Peking ne bo vodil politike, ki bo ustrezala ameriškim standardom v mednarodni morali«. Dulles je hotel s tem udariti predvsem po tistih vplivnih ameriških krogih, ki so se zadnje čase precej vneto zavzemali za spremembo ameriške politike do LR Kitajske.

Kako upravljamo socialno zavarovanje

Potni stroški. Medtem ko je bilo predlanskim 9820 potovanj, jih je bilo lani 11.582 ali 1762 več. Vprašanje specialističnih pregledov in potovanj socialnih zavarovancev na take preglede v Ljubljano še ni ugodno rešeno, čeprav so specialisti za nekatere bolezni že prihajali v Novo mesto.

Naravna zdravilišča. Predlanskim so imeli zavarovanci našega okraja v naravnih zdraviliščih 8135 oskrbnih dni, lani pa 8652. V kopališčih, klimatičnih in obmorskih zdraviliščih se je zdravilo 84 delavcev, 71 uslužbencev, družinskih članov zavarovancev pa 135, medtem ko je bilo upokojencev na takem zdravljenju 37, njihovih svojcev pa 11. Skupno je bilo takega zdravljenja deležnih 336 oseb.

Higiensko-tehnična zaščita. Upravni odbor zavoda je med letom združil komisiji za HTZ in za uporabo sredstev za preventivno dejavnost. Imenoval je novo komisijo za zaščito zdravja in delovnih pogojev. Lani je bilo komisijsko pregledanih 5 podjetij, s predsedniki komisij za HTZ v podjetjih pa je bila organizirana ekskurzija v tovarno ISKRA v Kranju. Lani je bilo tudi 9 seminarjev za člane takih komisij v podjetjih. Nekatera podjetja so že dosegla lepe uspehe v zaščiti ljudi. Vendar z doseženim še ne moremo biti zadovoljni. Podatki kažejo, da je bilo samo lani 1275 nesreč pri delu, zaradi katerih smo izgubili 14.612 delovnih dni. Kar 10 odstotkov od celotnega števila zaposlenih je bilo ponesrečencev! Samo zaradi teh nesreč smo imeli v okraju za 17,5 milijona din manj narodnega dohodka.

Ugotavljamo, da se delo na preventivnem področju iz leta v leto zboljšuje. Zdravniki v splošnih ambulantah posvečujejo preventivi vedno več skrbi. Tudi izven rednega delovnega časa opravljajo preventivne preglede delavcev in delavk, predvsem tistih, ki so zaposleni na zdravju škodljivih delovnih mestih. K takim pregledom prihajajo tudi delavci, ki imajo težke pogoje dela, mladoletni delavci, vajenci in drugi. Preventivnih pregledov je bilo lani več kot 2.600. Tudi načrtnih pregledov zob otrok, predvsem šolskih, je bilo lani 1.414. Na razna okrevanja ob morju, v višinske kraje in drugam je bilo poslanih 436 otrok, medtem ko je bilo odraslih zavarovancev ob morju in v kopaliških zdraviliščih 63; to so bili zavarovanci, predvsem borci NOB, katerim je bilo okrevanje nujno potrebno. Tu je pomagal tudi okrajni odbor ZB. Lani je bilo za okrevanje otrok, mladih delavcev in študentov izplačanih 1,551.220 dinarjev, za skupno okrevanje zavarovancev pa 571.530 dinarjev. Zavod je razen tega prispeval za tečaje in seminarje o zdravstveni prosveti 350.000 din, bolnišnici za eksperimentalni laboratorij 250.000 din, OZH za živilski laboratorij 301.000 din, za šolsko polikliniko, zobno ambulanto in rentgenski aparat za pregled otrok 1,065.000 din, za opremo dispanzerja v Črnomlju 250.000 din in za dispanzer v Novem mestu 350.000 din. Za fluorografske preglede je zavod dodal 213 tisoč dinarjev, dijaškim kuhinjam v Novem mestu in Črnomlju 200.000 din, za gradnjo otroškega okrevališča na Debelem rtiču pri Kopru 1,000.000 din, zdravilišču Dol. Toplice pa je prispeval dotacijo 400.000 din, ker je postal zdravstvena ustanova. Skratka, za zboljšanje opreme preventivnih zdravstvenih ustanov in za splošno zaščito zdravja zavarovancev je zavod lani izplačal skoraj **sedem in pol milijona dinarjev.**

ZARADI NESREČ IN BOLEZNI IMAMO VSI IZGUBO

Zapisali smo že, da je bilo zaradi nesreč pri delu lani izgubljenih v okraju 14.612 delovnih dni. Za tuberkulozo je bilo bolnih 51 moških in 22 žensk; zaradi njihove bolezni je bilo izgubljenih 22.503 delovnih dni. Za drugimi boleznimi pa je lani bolehalo 4.430 moških in 2.418 žensk, skupno torej 6.848. Moški so pri tem izgubili 69.606 delovnih dni, ženske pa 31.910, kar da skupaj 101.516 izgubljenih dni. Narodnega dohodka smo imeli zavoljo naštetih primerov za dobrih 161 milijonov dinarjev manj. Toliko se zmanjša zaradi bolezni in nesreč dohodek gospodarstva. Mar ni potemtakem potrebno zainteresirati za ta vprašanja vse organe samoupravljanja, delavske svete, upravne odbore, sindikate, pa tudi oblastne organe in zdravstveno službo? Gre za ogromno gospodarsko škodo. Da jo bomo zmanjšali, moramo zagotoviti preventivni službi več finačnih sredstev kot doslej. Le tako bomo v preprečevanju bolezni dosegli večje uspehe.

Štefan Simončič, predsednik okrožnega sodišča:

O razvezah zakonskih zvez

(Iz prakse novomeškega okrožnega sodišča)

Ustava FLRJ in LRS skladno določata v poglavju o pravicah in dolžnostih državljanov, da sta zakon in rodbina pod varstvom države ter da je veljaven samo tisti zakon, ki je sklenjen pred pristojnimi državnimi organi. To temeljno načelo je bilo podlaga določilom Temeljnega zakona o zakonski zvezi (Ur. l. FLRJ z dne 9. 4. 1946, štev. 182/29). Ta zakonit predpis, ki je odpravil zmedo v zakonskem pravu, saj je veljalo na tem pravnem področju v stari Jugoslaviji šest različnih zakonsko-pravnih predpisov, je podčrtal, da je zakonska zveza kot temelj družine pod zaščito države in da se sme skleniti le pri ljudskih odborih, pri katerih se vodijo matične poročne knjige, t. j. pri matičnih uradih. Danes že lahko ugotovljamo, da je prvotno napadanje take oblike sklenitve zakonske zveze že povsem zbledelo. Ogorčeno kritiziranje predstavnikov katoliške verozpovedi, ki so se z vso ostrino zaganjali tudi v to pridobitev NOB, ni doseglo zaželjenih uspehov. Odpadli so pa tudi že vsi pomisleki proti manjši trdnosti civilnih zakonov.

I.

V tem sestavku pa nas ne zanima sklenitev zakonske zveze ampak razveza. Čeprav je zakonska zveza z zakonom urejena življenjska skupnost moža in žene ter sta zakonca dolžna biti drug drugemu zvesta in si vzajemno pomagati, t. j. skupno si prizadevati, da si ustvarita za vso življenjsko dobo medsebojno sprejemljive odnose, le ni vedno tako. Življenje je namreč prepestro, posledice družbene neenakopravnosti še prežive, lastnosti in vrline ljudi preveč spremenljive, zunanji vplivi pa večkrat prepočni in premikavni, medsebojna spoznavanja in spoznavanja samega sebe pa preveč površna, da bi se ustvarjala samo idealna razmerja. Vse to nujno vpliva na temeljno trdnost zakonske zveze in to najbolj tam, kjer je najmanj odpornosti. Tako se tudi ta trdnost začne krhati tu v izbruhih, tam v komaj vidnih razpoklinah, ki pa se širijo do razbitja. Kristalna vaza, ki je dobila razo, je v stalni nevarnosti, da se razbije! Če je res, da ni nikjer toliko, celo s solzami podprtih svečanih izjav o trajni ljubezni in zvestobi do groba, o popolnem razumevanju in odpuščanju kot pred zakonsko zvezo in po nji, potem še bolj drži, da tudi ni nikjer toliko, celo z obrekovanjem in telesnimi obračunavanji podprtih prelomov in pregaženj, ko se zakonska zveza razrahlja. Številni kazenski in razvezni spisi to prepričljivo dokazujejo in obtožujejo. Niso pa le subjektivni vzroki edini razlogi, ki razvezujejo te vezi, saj je v življenju tudi polno objektivnih vzrokov in usodnih naključij, ki z nezadržno silo iščejo in tudi najdejo izhod iz obroča. In da k temu mnogo pripomorejo tudi taki, ki so jim le še ušesa čista, ni treba še obširneje utemeljevati.

Mimo življenja pa tudi zakonodajalec ne more, saj so zakoniti predpisi ravno zato izdani, da se z njimi ureja odtenke življenja in to zlasti tam, kjer sta zakonitost in normalnost stanja ogroženi. Zato ureja tudi Temeljni zakon o zakonski zvezi odnose, ki nastanejo pred zakonsko zvezo, med njo in po nji. Vsakdanje življenje kaže na veliko krutost, ki je izražena v vedno bolj in bolj osamljenemu načelu in ga zagovarjajo nekatere veroizpovedi, da se more zakonsko zvezo razvezati le s smrtjo enega zakonca. To načelo, ki je veljalo tudi v naših deželah vse do uveljavitve pridobitev NOB, je marsikateremu zakoncu grenilo življenje in večkrat vedlo celo do samolastnih usodnih posegov.

Vendar pa ima tudi socialistična družba velik interes za trdnost zakonske zveze, saj je ta najboljši porok za dobro družino, s tem pa tudi za dobro družbo. Zato dopuščajo zakoniti predpisi razvezo zakonske zveze le iz določenih razlogov in to:

1.) čl. 56: če je zaradi neskladnosti narav, trajnega nesporazuma, nepremagljivega sovraštva ali iz drugih vzrokov zakonsko razmerje toliko omajano, da je skupno življenje neznosno.

2.) čl. 57: zakonec sme zahtevati razvezo zaradi prešuštva drugega zakonca; pravica tožbe pa ugasne po preteku enega leta, ko je zakonec zvedel za prešuštvo. Naš zakon torej moralno obsoja konkubinat, izvenzakonsko spolno življenje ter lahkomiselno odnos do zakonske zveze. Ta razlog je v praksi zelo številen, a bi bil brez dvoma še večkrat uporabljen, če ne bi bilo medsebojnega odpuščanja.

3.) čl. 58: če zakonski drug streže drugemu po življenju. Zadostuje pa tudi že, če je zakonec samo vedel, da nekdo tretji streže njegovemu zakonskemu drugu po življenju.

4.) čl. 59: grdo ravnanje, težke žalitve in nečastno življenje, ki dela skupno življenje neznosno.

5.) čl. 60: neozdravljiva duševna bolezen zakonca ali nesposobnost razsojanja, nastali po sklenitvi zakonske zveze.

6.) čl. 61: zlobna zapustitev, pa tudi zapustitev brez upravičenega razloga; razvezo sme zahtevati nekrivi zakonec po 6 mesecih po neupravičeni zapustitvi.

7.) čl. 63: če je zakonski drug izginil in o njem 2 leti ni glasu.

8.) čl. 63: če je zakonski drug obsojen zaradi kaznivega dejanja zoper koristi ljudstva in države ali za kako drugo nečastno dejanje, ali če je obsojen na kazen zapora daljšo od treh let.

Od teh navedenih razveznih razlogov pa moramo ločiti drugo skupino razlogov, ki imajo za posledico neveljavnost zakonske zveze. Tako je neveljavna zakonska zveza iz teh razlogov:

(Nadaljevanje prihodnjič)

Za zbližanje sveta

(Prenos s 1. strani)

go na višjo stopnjo. »Moram reči, da je želja nas vseh, voditeljev in našega ljudstva, da se tudi glede pridelovanja živil čimprej postavimo na lastne noge«, je dejal maršal Tito.

Odnos med državo in Cerkvijo niso slabi

Ko je opisoval politiko naše vlade glede vere, je predsednik Tito dejal, da je to znana stvar. Cerkev je pri nas ločena od države, je svobodna in vsak, kdor pride v našo državo se lahko prepriča, da so cerkve pri nas odprte. Kdor hoče, lahko hodi v cerkev. Za to nikogar ne preganjamo. Še več, z nekaterimi Cerkvami smo uredili vprašanje pokojnin za duhovnike, država daje pomoč nekaterim Cerkvam, daje sredstva za obnovo zgodovinsko pomembnih starih cerkva itd. Pri nas sploh ne bi bi bilo nobenih težav glede odnošajev med Cerkvijo in državo, ko ne bi bilo — kadar gre za katoliško Cerkev — še iz davnih prejšnjih časov izvirajočih teženj po določeni politični svobodi akcije, kar je navdihnjeno iz tujine.

Vse človeštvo naj odločno nastopi

Tovariš Tito je nato pojasnil, da zdaj ni potrebe, da bi Balkanska zveza oživela. Dejal je tudi, da bi bilo treba nemško vprašanje urejati korak za korakom. Sedanja pogajanja o razorožitvi in prepovedi poizkusov z atomskimi eksplozijami vzbujajo nekaj upanja, da bodo doseženi vsaj delni sporazumi. Vse človeštvo pa bi moralo po maršalovem mnenju odločno nastopiti proti nadaljnjim poizkusom z atomskim in vodikovim orožjem.

V nadaljevanju pogovora je predsednik Tito dejal, da je doktrina za arabski svet zelo nesrečna pot. Najboljši izhod za to politiko je koeksistenca, ustvarjalno sožitje, v katerem si prizadevamo, da na miren način obravnavamo vsa sporna vprašanja,, ki bi se morda pojavila.

Iščimo to, kar nas zbližuje!

Gre za vprašanje dveh družbenih sistemov, kapitalizma in socializma, je nadaljeval predsednik Tito. Kaj je treba tu storiti? Mar lahko dopustimo, da se ta dva sistema z vsemi sredstvi, vštevši orožje, medsebojno pobijata in uničujeta, ali pa se je treba odločiti za izbiro, da živita v sožitju, v ustvarjalnem sodelovanju med seboj.

Ko je ameriški časnikar vprašal ali naj oba družbena sistema sodelujeta in medsebojno tekmujeta, je predsednik Tito dejal, da je treba o nekaterih stvareh obojestransko uporabljati izkušnje v tistem, kar je pozitivnega in če kdo želi. Sedanji način, ko se zaostrujejo odnošaji med posameznimi državami, kadar se bije idejni boj, ni dober. Idejni boj bo ostal, toda imeti mora drugačne oblike, ki ne bodo ostrile odnošajev do bojnih spopadov.

Imamo torej komunistični in kapitalistični sistem, je zaključil razgovor tov. Tito. Kaj je treba zdaj storiti? Ali da drug drugega, če moremo uničimo, ali pa da živimo in sodelujemo med seboj?

»Po mojem mnenju je edina izbira, da sodelujemo, da obstajata v sožitju oba sistema in da se razvijata. Če se pokaže, da ta bolje napreduje, razume se, če socialistični sistem bolje napreduje, nihče ne more preprečiti, da pridejo ljudje na drugi strani nekega dne do prepričanja, da je ta sistem boljši.

Idejo vmešavanja v notranje zadeve enih in drugih moramo opustiti. Notranji razvoj sleherne dežele je stvar samega ljudstva tiste dežele. Če je večina ljudstva v tej ali oni deželi denimo za to, da ima socialistični sistem, tedaj nihče nima pravice, da se vmešava in mu vsiljuje drug sistem. Če večina ameriškega ljudstva želi imeti takšen sistem in takšen način življenja, nima nihče pravice, da mu sugerira, naj sprejme drug sistem. Mislim, da je treba zdaj, v sedanjem težavnem položaju čimbolj iskati tiste elemente, ki nas zbližujejo, ne pa tiste, ki nas oddaljujejo in ki naše odnošaje zaostrujejo.«

V korist človeštva, ne pa za njegovo uničenje

»... Ko je Ljudska skupščina Federativne ljudske republike Jugoslavije proučila vprašanje poskusnih eksplozij nuklearnega orožja, izraža v imenu jugoslovanskih narodov upravičeno zaskrbljenost ob stalnem naraščanju takšnih eksplozij ...

... Zaskrbljenost ... je izraz želje jugoslovanskih narodov in v skladu s splošno težnjo vseh narodov na svetu, da bi zavarovali mir med narodi ...

Po vsem tem ... Ljudska skupščina FLRJ opozarja sile, ki delajo poskuse z nuklearnim orožjem, na veliko posebno odgovornost pred javnim mnenjem vsega sveta in pred zgodovino za že nastale, posebno pa še za možne bodoče usodne posledice teh eksplozij, če jih takoj ne ustavijo ...

... Poziva predstavniška telesa vseh držav, vlade in odgovorne državnike v vseh državah, pa tudi politične in druge organizacije, strokovnjake na področju nuklearnih znanosti, znanstvenike in znanstvena društva sploh, vse dobromisleče ljudi, posebno pa parlamente in narode tistih držav, ki delajo poskuse z nuklearnim orožjem, naj v korist miru in varnosti na svetu ter utrjevanja in krepitve vzajemnega zaupanja in mednarodnega sodelovanja zastavijo vse svoje sile, da bi čim prej dosegli rešitev problema ustavitve poskusnih eksplozij nuklearnega orožja in s tem hkrati ustvarili bistven pogoj za dokončno prepoved proizvodnje nuklearnega orožja in za uničenje oziroma preusmeritev vseh zalog tega orožja v miroljubne namene.

Iz Deklaracije Ljudske skupščine FLRJ o ustavitvi poskusnih eksplozij nuklearnega orožja.

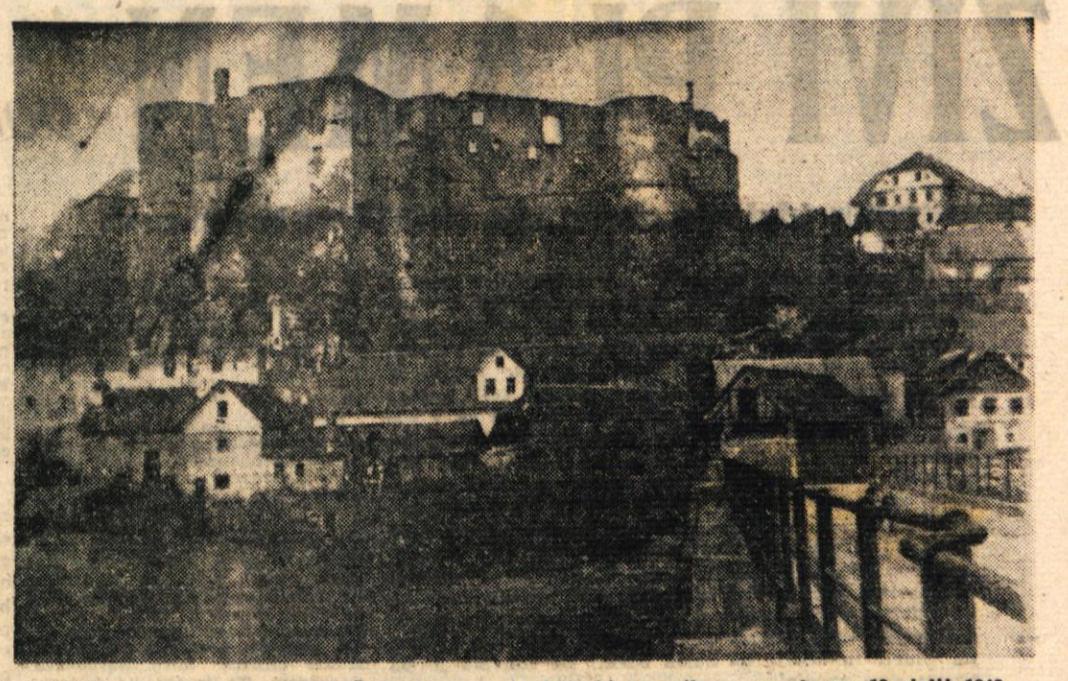

13. julija praznuje starodavni Žužemberk svoj občinski praznik — spomin na 13. julij 1942, ko je bila v osvobojenem trgu postavljena prva partizanska komanda mesta na slovenskem ozemlju. Iz rok komandanta slovenskih partizanskih enot Franca Leskoška-Luke je komandant Žužemberka domačin Franc Smrke-Jošt sprejel svileno zastavo. Prvi narodnoosvobodilni odbor je takrat začel uveljavljati odloke nastajajoče ljudske oblasti. Slavni dnevi, slavni spomini — h katerim prebivalcem Žužemberka in žužemberške občine toplo čestitamo z željo za gospodarski dvig Suhe krajine!

Prve bolničarke iz novomeške šole

25. junija so bili končani zaključni izpiti na bolničarski šoli v Novem mestu. Uspeh je bil zelo dober, saj je opravilo zaključni izpit z odliko 9 slušateljic in 1 slušatelj, s prav dobrim uspehom 14 slušateljic in z dobrim uspehom 5 slušateljic. Skupaj je dobilo kvalifikacijo bolničarja 28 slušateljic in 1 slušatelj. Popravne izpite iz enega ali dveh predmetov pa ima 6 slušateljic.

Bolničarska šola je bila v Novem mestu ustanovljena lani, ker so potrebe po tem kadru zelo velike in sedanje šole ne zadoščajo. Ustanovitelj je Svet za zdravstvo OLO Novo mesto. Predizobrazba, ki se zahteva za to šolo so 4. razredi gimnazije ali tej enakovredna šola, starost od 18 do 24 let ter dobro zdravje. Za sprejem v šolo je treba opraviti sprejemni izpit iz slovenščine in računstva ter preizkus iz zanimanja za človeško telo in zdravje, da se lahko preceni, če ima kandidat veselje do poklica. Šolanje ni lahko. Bolničarska šola je tip internatske šole, teoretični predmeti se predavajo popoldne, dopoldne pa je praksa na oddelkih bolnišnice oziroma drugih zdravstvenih ustanov. Vsen učnih predmetov v obeh semestrih je 16. Po dokončani šoli je potrebno opraviti zaključni izpit iz slovenščine, splošne nege bolnika, interne medicine, kirurgije in higiene.

Šolo vodi upravni odbor bolničarske šole, upravnik in predavateljski zbor. Predavatelji so zdravniki bolnišnice, zdravstvenega doma in higienskega zavoda za medicinske predmete, za splošne predmete pa upravnik, ki je prosvetni delavec.

Slušatelji stanujejo v internatu v Šmihelu, predavanja pa imajo za sedaj v dvorani pljučnega oddelka splošne bolnišnice, dokler ustrezni prostori drugod ne bodo opremljeni.

Kako veliko je zanimanje za to šolo se je izkazalo pri prijavah k sprejemnim izpitom za naslednje leto. Prijavilo se je vsega 61 kandidatinj, od katerih je bilo povabljenih k izpitu 36, ker ostale niso imele vseh pogojev. Uspešno je opravilo sprejemni izpit za šolo v novem šolskem letu 33 kandidatinj, 3 pa so bile odklonjene iz zdravstvenih razlogov ali pa ker niso ustrezale pogojem. Razmerje med številom slušateljev šole iz našega okraja proti drugim okrajem v republiki je 2 proti 1.

Letošnje bolničarke bodo razdeljene prvenstveno po novomeškem okraju, deloma v bolnišnico, deloma pa po zdravstvenih postajah in domovih, kjer bodo zamenjale medicinske sestre v ambulantah, da bodo lahko sestre opravile čim več preventivnega dela po terenu.

Ker je dala letos šola prvič svoje bolničarje, je uprava šole s pomočjo splošne bolnišnice, okrajnega odbora Rdečega križa in ljudske oblasti priredila majhno slovesnost, ki so se je udeležili tudi predstavniki oblasti in organizacij: tov. Jože Borštnar, sekretar OK ZKS, tov. Franc Pirkovič, predsednik okrajnega ljudskega odbora in tov. Martina Petrič, načelnica tajništva za zdravstvo OLO ter drugi povabljeni gostje. Naslednji dan so se odpeljali bolničarji na izlet po Sloveniji, da bi spoznali nekaj znanih zdravstvenih ustanov in lepoto krajev naše domovine.

Seminar za ekonomiko gospodinjstva

Prvega julija se je pričel v Zemunu pri Beogradu prvi jugoslovanski seminar za ekonomiko gospodinjstva. Udeležila se ga je med drugimi tudi načelnica oddelka za ekonomiko gospodinjstva FAO dr. Margarita Hakin, ki ima svoj urad v Rimu. Dr. Hakinova je tudi pomagala organizirati seminar in se zavzela za sredstva iz okvira tehnične pomoči.

Presrečni dnevi

25. junija je odpotovalo na počitniško letovanje v bližino Dunaja v Avstriji 38 pionirjev iz novomeškega okraja. Uredništvu našega lista so poslali kratko pisemce, polno pozdravov vsem znancem in prijateljem, pa tudi zahvale našim organizacijam, ki so jim omogočile lepe počitnice. Otroci pišejo, da občutijo toplo skrb naših organizacij in vzgojiteljev. Vsak dan imajo mnogo zabave, razvedrila in veselja. »Vsega imamo dovolj, saj so vsi dnevi le naši. Kot nalašč so ustvarjeni za naše življenje! Tako zaključujejo dolenjski pionirji svoje pismo in pozdravljajo starše in vse dolenjske pionirje.

Obnovitvena dela pri dijaškem internatu

V našem listu smo pred časom opozorili na nevzdržno stanje v prostorih dijaškega internata v Šmihelu. Strokovna komisija, ki je pregledala stanje, je ugotovila, da so vsaj nekatere izboljšave nujno potrebne.

Glavne pomanjkljivosti bodo odpravljene kot kaže že med počitnicami. Stara, neprimerna stranišča pod oknom kuhinje so že podrli. Prav tako delajo ostrešje na svinjakih. Sredi dvorišča kopljejo jamo za veliko greznico, da gnojnica ne bo več udarjala v kleti. Greznica bo imela začasno ponikalnico, pozneje, ko bo zgrajena kanalizacija za Šmihel, kar je prav tako nujno potrebno, bo pa iztok iz greznice speljan v kanal. Cvetličarna bo, kot kaže, ostala

Kakšna bo žetev?

Po poročilih republiških setvenih komisij je stanje pšenice pred žetvijo povoljno in boljše kot v preteklih letih. Navzlic vročini, ki bo pospešila žetev, je stanje žitaric dobro in pričakujemo nadpovprečni hektarski donos. Letos je znatno manj raznih bolezni kot so rja in pod.

Kot smo že poročali, bo v našem okraju letos urejenih 50 šol po načrtu in s pomočjo mednarodne organizacije UNICEF. V zvezi s tem je bil prejšnji teden v Novem mestu tečaj za učiteljstvo iz teh šol, na katerem so se seznanili s programom UNICEF. Tečajniki so si pod vodstvom dr. Boža Oblaka direktorja OHZ Novo mesto, ogledali med drugim tudi kmetijsko šolo na Grmu, vodovodne naprave novomeškega vodovoda na zajetju v Stopičah in šolo v Stopičah, kot eno najbolj urejenih šol v okraju.

Splača se!

V drugem četrtletju 1957 je podružnica Državnega zavarovalnega zavoda v Novem mestu izplačala naročnikom našega lista **69.200 din nezgodnih zavarovalnin.** Dobili so: Franc Starešinič iz Zilj 8 p. Vinica 16.000 din; Anton Kokalj iz Vel. Bučne vasi 17 — Novo mesto 12.000 dinarjev; Alojz Krakar iz Žužemberka 4000 din; Jože Primc, Zalisec 11 pri Žužemberku, 6000 dinarjev; Anton Rožman, Livold 20 pri Kočevju, 8.400 din; Ana Rodič iz Stranj 3 pri Beli cerkvi 12.000 din; Janez Pezdirc iz Črnomlja 2.800 din; Alojz Kuhar iz Zaboršta pri Kostanjevici 4.000 din in Franc Zajc iz Šmihela pri Žužemberku 4000 dinarjev.

Samo poravnana naročnina jamči našim naročnikom izplačilo nezgodne zavarovalnine oziroma odškodnine!

Znaten porast industrijske proizvodnje

Podatki o naši industrijski proizvodnji v prvih petih mesecih kažejo lep porast. Povprečno se je dvignila proizvodnja nasproti proizvodnji v istih mesecih lani za 21 odstotkov. Največji porast je bil dosežen v proizvodnji nafte, v elektroindustriji, industriji gume in še v nekaterih panogah.

Več tujih turistov

V letošnji predsezoni je obiskalo Jugoslavijo 49.000 tujih turistov ali za 30 odstotkov več kot lani v istem času. Število nočnin se je povečalo za 25 odstotkov. Največ obiskovalcev je prišlo iz Avstrije, Italije in severnih delov Zah. Nemčije. Še večji obisk tujih gostov pričakujejo sedaj v sezoni.

RAZGLAS

Železniška postaja Jesenice sprejme v službo

večje število uslužbencev – premikačev

Reflektanti morajo imeti dovršeno najmanj osnovno šolo ter biti vojaščine prosti. Sposobni morajo biti za I. zdravstveno skupino, kar bo pred sprejemom ugotovila železniška zdravstvena komisija. Plača po tarifnem pravilniku, samsko stanovanje preskrbljeno.

Reflektanti naj se javijo osebno ali pismeno na naslov: Železniška postaja Jesenice.

OPOZORILO NOVOMEŠČANOM!

Zaradi nastale suše, ki povzroča razen nizkega vodostaja slab električen tok za pogon vodovodnih črpalk, zaradi česar nastaja pomanjkanje vode v mestnem vodovodu, opozarjamo potrošnike, da do skrajnosti omejijo porabo vode. Skrbeti morajo, da so vse pipe, vodovodni iztoki in stranišči izplakovalniki vododržni.

Škropljenje vrtov in nasadov, pranje avtomobilov in avtobusov, hlajenje pijač z vodo iz vodovoda prepovedano.

Če bo suša še trajala, bo uprava vodovoda primorana vodo v nočnem času zapirati, čez dan pa preusmerjati na posamezne dele mesta in Bršljina, tako da bodo dobili vsi potrošniki vsaj enkrat dnevno nujno količino vode iz vodovoda.

Potrošnike, ki ne občutijo pomanjkanja vode, pozivamo, da upoštevajo našo objavo in pomagajo z omejitvami priti do prepotrebne vode ostalim potrošnikom, ki so stalno brez zdrave pitne vode.

UPRAVA VODOVODA OBČINE NOVO MESTO

Ob prazniku Žužemberka

(Prenos s 1. strani)

Ceste in poti

V občini imajo 54 km občinskih cest. Za vse te bo letos v proračunu, odnosno v cestnem skladu okoli 600.000 din. To je bore malo. Brez prispevka z brezplačnim delom in vožnjami koristnikov cest ne bo mogoče ceste in poti vzdrževati. Lani so prebivalci pri popravilu potov in cest ter pri gradnji vodovoda opravili brezplačnih del in voženj za več kot poldrugi milijon dinarjev. Na novo je bila lani zgrajena cesta Ajdovec—Frata.

Ni še znano kako je z gradnjo dela ceste Dol. Podšumberk—Radohova vas. O tem 1400 m dolgem odseku nedograjene ceste je bilo že skoraj vsa leta po vojni veliko govora, vendar še ne vedo, če bo gradnja prišla na vrsto letos. Z dograditvijo tega dela ceste bi se skrajšala razdalja Žužemberka do železniške postaje za 8 km. O važnosti dograditve te ceste smo že večkrat pisali.

Domovi

Zadružni dom v Žužemberku še danes ni dograjen. Velika dvorana, ki bi bila primerna tudi za manjši industrijski obrat, je še vedno v surovem stanju in če ne bo dograjena, bo škoda na njej neizogibna. Računajo, da bo dom Partizana letos deloma dograjen, to je dvorana in klet, ostalo bodo morali odložiti za prihodnja leta. Letos bodo pričeli graditi tudi občinsko upravno poslopje, v katerem bo tudi več stanovanj. Prav tako bodo za stanovanja preuredili sedanje občinske pisarne.

V občini grade letos kar štiri gasilske domove, to je v Logu pri Podšumberku, na Gradencu, v Bogdanji vasi in v Sela-Šumberku. Pri gradnjah gasilskih domov veliko prispevajo gasilska društva in prebivalci, občina pa je podprla prizadevnost ljudi in gasilskih društev z določenimi zneski.

Kmetijstvo

Gospodarsko zaostalost tega področja najbolj ponazorujejo številke. Leta 1955 je znašal narodni dohodek 26.022 din na prebivalca, lani 30.704 din, letos pa predvidevajo da bo znašal 2 odstotka manj kot lani, le 29.225 din na prebivalca. To je 41 odstotkov okrajnega, ali samo 16 odstotkov republiškega povprečja! Na znižanje narodnega dohodka sta letos vplivala sneg in slana v maju, ki sta prizadela kmetijstvu v Žužemberški občini nad 46 milijonov din škode. Namesto da bi bil prihodek za 15 odstotkov večji kot lani, bo za 5 odstotkov manjši.

V občini so storjeni prvi odločilni koraki za višje hektarske donose. Tu imajo znatne zasluge poleg občine tudi kmetijske zadruge, dosti razumevanja za napredno kmetovanje pa kažejo tudi prebivalci. O tem govore spet številke:

Lani so v občini porabili 57 ton umetnih gnojil, letos pa 227 ton! Semenskega krompirja so kmetovalci lani kupili 6 ton, letos pa 60 ton. Res sta mraz in sneg v glavnem vzela letošnji učinek tolike porabe umetnih gnojil, vendar bi bila škoda drugače še večja. Pravi učinek se bo pokazal prihodnja leta. Pitanje goveje živine je v Suhi krajini že dolgo pridobitna panoga; zadnje čase se tega oprijemljejo še v večji meri. Tudi pri tem imajo zasluge zadruge, ki sklepajo pogodbe z rejci za odkup take živine. V letošnjem prvem poletju sta zlasti hinjska in žužemberška kmetijska zadruga znatno povečali odkup živine.

Letos so pričeli tudi z vzrejo prašičev nemške požlahtnjene pasme. Kupili so deset svinj in dva merjasca te pasme in jih dali v rejo najboljšim rejcem. Pripravljajo postajo za umetno osemenjevanje krav, ki bo delovala za vso Suho krajino. Postaja bo v Žužemberku.

Škodljivec št. 1

Najbrž mislite da so glavni škodljivci na suhokranjskih njivah divji prašiči. No, tudi ti povzročajo kmetovalcem veliko skrbi in škode. Na Gradencu so spomladi uničili okoli 20 odstotkov posajenega krompirja. Rilce so zapičili tudi v njive drugih vasi. Gotovo bodo tudi v jeseni poizkušali z gostijami v koruzi.

Glavni škodljivec na poljih Suhe krajine pa je sedaj koloradar. Na mernike hroščev in ličink tega škodljivca je na krompiriščih, najdejo pa ga že tudi na drugih kulturah in celo na travi. Borba proti njemu je postala sedaj osnovna naloga pridelovalcev krompirja. Čez dva tisoč kilogramov zaščitnih sredstev so prodale kmetijske zadruge za uničevanje koloradskega hrošča. Ljudje se zavedajo nevarnosti, ki jo prinaša ta škodljivec in tudi posledic, če ne bi smeli saditi krompirja, ki je osnovna kultura njihovega kmetijstva.

Žalostno pa je, da so še vedno posamezniki, ki ne vidijo v koloradarju nobene nevarnosti. Ljudje pripovedujejo, da so krompiriščа takih kmetovalcev rdeča od ličink in hroščev, da je krompir na takih njivah objeden do stebelc in podobno. Ogorčeni so na take malomarneže in predlagajo, da bi se jih prisililo zatirati koloradarja ali pa je treba njive takoj preorati, krompirjevko pa zažgati. Trdijo, da je škoda po koloradarju sedaj že mnogo večja kot po divjih prašičih. Hinjčani tudi kritizirajo, da je njihova zadruga premalo poskrbela za nakup razpršilcev in zaščitnih sredstev.

Račun za prihodnost

Kmetijstvo je glavna panoga, od kmetijstva pa živinoreja in krompir. Teh dveh panog se morajo kmetje še bolj oprijeti; to nakazuje tudi občinski načrt za razvoj kmetijstva. Vsako leto je treba zamenjati eno tretjino semenskega krompirja. Samo s tem ukrepom se lahko dvigne vrednost pridelka v enem letu za 26 milijonov din. S krompirjem je posajenih letos 360 hektarov njiv, s pšenico pa 330 hektarov. Ali se setev pšenice izplača? Zlasti v hribovitih področjih prav gotovo ne. Hektarski donos pšenice je povprečno največ 1.200 kg. Po 25 din je to 30.000 din. Z dobrim semenom krompirja in pravilnim gnojenjem pa je mogoče doseči hektarski donos krompirja 18 do 20.000 kg. Odkupna cena krompirja je v jeseni od 8 do 10 din. Račun je preprost in za vsakogar razumljiv.

Področje občine bodo rajonizirali po kulturah, ki uspevajo v posameznih področjih. To je nujno za načrtno zviševanje kmetijske proizvodnje. V višinskih področjih je najdonosnejše pridelovanje krmnih rastlin. Letošnjo jesen bodo prvič uporabljali pri setvi ozimnih žit vprežne stroje. Kupili jih bosta KZ Žužemberk in Dvor. S temi stroji bo možno obsejati 60 odstotkov vseh površin žitaric. Pri teh površinah bodo lahko prihranili najmanj 42.000 kg semenskega žita, pridelek pa dvignili za 20 odstotkov.

Travniki so v Suhi krajini najmanj izkoriščeni, komaj do ene tretjine. Preveč so zapuščeni. Pred pričetkom načrtnega urejevanja travnikov in pašnikov je potrebna razmejitev med gozdnimi in kmetijskimi površinami.

Kaj pa podjetja?

Industrije v občini ni, niti ne kaže, da bi jo dobili vsaj ne kake pomembnejše. Za obrtna podjetja je dovolj pogojev toda tudi teh je malo, manj kot prstov na eni roki. Lahko rečemo, da je to najbolj zanemarjena gospodarska dejavnost v občini. Izjema je »Mizarstvo« na Dvoru, ki zaposluje 30 ljudi. Čevljarsko podjetje »Krupon« je bilo ustanovljeno nekako isti čas kot novomeško. Novomeško je že zdavnaj preraslo iz obrtnega v veliko industrijsko podjetje, ki ima že nad 200 ljudi. »Krupon« pa le 5 čevljarjev in tri vajence. Krivda za to? Ljudje, ki so vodili podjetje in ljudski odbor, ki jih ni odstranil že prej! To se je zgodilo šele letos. Najbolj nedisciplinirane so odpustili, nekaj pa jih je odšlo samovoljno. Postavljena je bila prisilna uprava. Prej je delalo 12 ljudi, pa niso toliko napravili kot napravi sedaj pet kvalificiranih čevljarjev in trije vajenci. Že prvi mesec so imeli dobiček, prej pa največkrat izgubo.

Spet bi lahko s številkami dokazali, kolike dohodke bi imelo gospodarstvo v občini, če bi se podjetja razvijala vsaj tako kot drugod pod enakimi pogoji. Desetine milijonov narodnega dohodka je šlo samo v tej panogi mimo prebivalcev Suhe krajine. Med podjetji je treba omeniti še »Remont«, ki zaposluje okoli 30 ljudi in kar dobro posluje, lahko pa bi še bolj. Če k tem prištejemo še gostišče in mesarijo, smo z socialističnimi obrati v občini opravili. Dokaj močno pa je kmetijsko zadružništvo, ki čedalje bolj povezuje kmetijske proizvajalce in je poleg občine, odnosno v sodelovanju z občinskim ljudskim odborom in njegovimi organi, močan usmerjevalec in organizator naprednejšega gospodarjenja.

Prav to sodelovanje organov oblasti in kmetijskih zadrug ter vedno večje navezovanje kmetovalcev na zadruge in njihova velika volja za gospodarski napredek, so najboljše jamstvo, da bo tudi Suha krajina v bodoče dajala svojim prebivalcem večji kos kruha.

P. R.

ŽIVI PLAMEN *in njegovi poustvarjalci*

Ob gostovanju tržaškega slovenskega gledališča v Novem mestu

Ko se je skupina igralcev Slovenskega narodnega gledališča iz Trsta odločila za gostovanje po Dolenjskem, si nemara niso mislili, da bo to za njih tako uspešna in lepa pot. Pa je bila res lepa — kot so sami poudarili — navzlic julijski vročini, navzlic trudu, ki so ga ta gostovanja terjala od njih. Prinesli so iz našega tržaškega gledališča močno umetniško delo in ga v odlični interpretaciji posredovali številnim gledalcem po Dolenjski in Beli krajini, sami pa so si med nami nabrali toplih simpatij in gotovo odnesli s seboj mnogo lepih vtisov in doživetij naše deželice. Slovensko narodno gledališče v Trstu je tokrat naše kraje obiskalo prvič. To je vsekakor pomemben dogodek, ki ga bo kronist z veseljem vpisal v kulturno kroniko Dolenjske. Naj še tudi post festum sprejmejo naši tržaški umetniki, ki v Trstu tako prizadevno posredujejo dramsko umetnost v slovenski besedi, toplo zahvalo vseh nas, ki smo jih videli in slišali na naših odrih. Ta zahvala je pa hkrati novo vabilo!

V Novem mestu so člani SNG iz Trsta gostovali 1. in 2. julija. Kakor drugod so tudi tukaj igrali tridejansko dramo sodobnega ameriškega pisatelja Johna Steinbecka — **ŽIVI PLAMEN**, v režiji Nade Gabrijelčičeve. Pisatelj Steinbeck je slovenskim bralcem dobro znano ime (Roman Sadovi jeze, povesti Negotova bitka, Biser, Polentarska polica), tokrat pa smo ga spoznali še kot dramatika. Nekaj posebnega so drame teh ameriških avtorjev in vsaka nas znova preseneti na svoj posebni način. Ostro, s precizno logiko in psihologijo, brez naše evropske sentimentalnosti in večkrat puhlega moraliziranja posežejo v kak družbeni ali obče človeški problem, ga nakažejo, razčlenijo in — rešijo in nam na nov način pokažejo in razkrijejo nekatere sicer stare resnice, toda v osvetljavi sodobnega življenja in človeka. Pa bodi to Miller, Herlmanova, Tennyson, Steinbeck ali O'Neille, ki je pravzaprav boter vse sodobne ameriške dramatike (da omenimo le nekatera, tudi pri nas znana imena). Ta oster, ponekod malone krut poseg v stvarno življenje, tokrat v njegove psihološke osnove in silnice, smo doživeli tudi pri »Živem plamenu«, tej silni, psihološko - realistični drami v popolnem pomenu besede, ki jo pa hkrati osvetljuje toliko prebliskov najglobljie čustvenosti in herojstva vsakdanjega življenja. Kakor da gledamo v globok človeški prepad, v katerem pa sije neugasna luč in se na koncu spremeni v veliko svetlobo živega plamena, in v veliko hvalnico ljubezni in darovanja življenja in sočloveku. Celo umor na koncu drame je logičen in opravičljiv, ne po moralno - juridičnem kodeksu, pač pa po tajnem vzgibu duševnega dogajanja in nesebične žrtve.

Štiri osebe živijo v tej napeti, vzbudljivi drami: Joe Saul in njegova žena Mordeen, Saulov prijatelj Ed in še mladi Victor. Izredna ljubezen druži Saula in Mordeen, dolgo sta že poročena, toda otroka ni. Saul, poln starih presodkov o krvi in nadaljevanju svojega življenja in rodu v sinu, koprni samo po otroku. Otroka pa ni, ker je Saul jalov. Mordeen spreviđi, da bo njuna ljubezen in sploh njuno življenje rešeno le, če možu daruje otroka. In tukaj se v drami začne pretresljiv zaplet. Samo iz ljubezni do moža, da ga osreči z otrokom, se vda mlademu Victorju, polnem življenjskih sil in brezobzirnosti seksualnega izživljanja. Vda se mu s studom, da bi moža osrečila z otrokom in rešila njuno ljubezen.

Ko pa Victor zve, da bo Mordeen rodila — in njegova otroka, se mu nenadoma zbudi očetovska zavest, hoče otroka in Mordeen imeti zase, in ko mu Morden odkrije, zakaj pravzaprav se mu je vdala, da je bil uporabljen le kot sredstvo, toda njegova ne bo nikoli, kakor tudi ne otrok, ki je »Joev, samo Joev!«, poskrbi Victor, da Joe zve resnico. Sedaj pa nastopi Joev prijatelj Ed. Videč, kaj grozi prijatelju, če bo Victor živ, ga umori, ne da bi Joe kdaj za to zvedel, in naposled prepriča obupanca, da je otrok njegov, njegov zaradi velikanske žrtve, ki jo je doprinesla žena, da ga osreči.

Toda štirje ljudje te drame, čeprav s svojimi določenimi imeni, so vendar v bistvu štirje obče človeški tipi, štirje izredno izraziti simboli življenjske stvarnosti. Ta njihov obči karakter je avtor zanimivo označil in poudaril tudi v njihovem različnem poklicnem in življenjskem okolju: v prvem dejanju so vsi štirje artisti, v drugem farmerji, v tretjem pomorščaki, torej predstavljajo v vsakem dejanju posebni družbeni sloj (hkrati pa takorekoč vse sloje), ne da bi bilo celotno dejanje s to zunanjo simboliko kakorkoli okrnjeno ali usmerjeno kam drugam. Odrski poseg, ki ga nismo vajeni, je pa zelo učinkovit.

Kajpak bi Steinbeckova drama navzlic vsem svojim odrskim kvalitetom v povprečni izvedbi učinkovala narejeno, ponekod celo banalno. To je izredno zahtevna drama in terja resničnih umetnikov odra, da zablesti gledalcem z vso umetniško in človeško silo. Uspeh, ki so ga igralci v tem pogledu dosegli, je bil za nas izredno doživeto. Režija precizna, domiselna, izbrušena tudi v potankostih in povsod ustrezna vsebini. Od igralcev moramo na prvem mestu omeniti Miro Sardočevo (Mordeen). To je igralka čudovitih kvalitet, s silno oblikovalno silo, vživetjem in doživetjem, polna izraznosti, ki odlikuje resnične umetnice odra. V več kot težki vlogi Saulove žene je bila, kot se je izrazil nekdo izmed gledalcev, »perfektna od začetka do konca«. Njen lik Mordeen bo ostal vsem, ki so jo videli, v nepozabnem spominu, zlasti v prizoru, ko se odpoveduje Victorju in na koncu v porodnih bolečinah. Stane Raztresen je pretresljivo, globoko doživeto in z umetniškim ognjem odigral Joa Saula in se začrtal gledalcem v spomin (ko zve, da bo oče in ko zve, da je prevaran in v zaključni apoteozi). Belokranjski rojak Stane Starešinič je doživetno, z vsemi ustreznimi glasovnimi in igralkimi niansami predstavil puhlega lahkoživca in njegovo spremembo, ko nenadoma spozna in začuti, kaj ljubezen in življenje pravzaprav sta. Posebno je zablestel v prizoru, ko maščevalno nagovarja Saula, naj bi se šel pregledat k zdravniku. Julij Guštin je poosebil Eda, to čudovito plemenito in nesebično osebo »Živega plamena«, tihega, preiskrenega prijatelja, ki na svoj način drži v rokah niti te drame in jo nazadnje razreši. Tudi njegova igra je silno navdušila gledalce, saj je igral svojo vlogo »kakor da je rojen zanjo«. Morda je pri njem, kakor pri Starešiniču še opaziti to ali ono togost ali narejeno kretnjo, ki pa se sproti brusi in lika. Toda naj vzamemo vsakega posameznika ali celoto, bil je na odru kolektiv, ki bi ga človek rad videl še in še.

Pri prvi predstavi je pred začetkom spregovoril o slovenskem gledališču v Trstu in njegovem pomenu član občinskega odbora ZSPD tov. Leon Perhavc, med odmorom pa je goste pozdravil predsednik občinskega sveta za prosveto in kulturo prof. Janko Jarc in jim v imenu občine izroči Jakčevo grafiko Devina in šopek. Drugi večer jih je pozdravil predsednik PD Dušan Jereb in pa zastopnik okrajnega odbora ZSPD, ki je vsakemu igralcu podaril šopek cvetja in roman Ilke Vaštetove »Gričarji«. Gostje so popoldne dali predstavo tudi za mladinske brigade, ki delajo v okolici Novega mesta, za kar gre posebna zahvala občinskemu odboru.

Navdušenj aplavzi in hvaležnost občinstva — to je gostom povedalo več, kot smo tukaj zabeležili je kot kronisti. Topel sprejem, ki so ga doživeli v Novem mestu in drugod na Dolenjskem, naj bo članom Slovenskega narodnega gledališča v Trstu kot iskreno vabilo za prihodnje srečanje! -n

Sladoledar je prišel! V teh pasjih dneh se dober sladoled res prileže...

Izlet invalidov na Štajersko

Osnovne invalidske organizacije Novo mesto, Bršljin, Mirna peč, Otočec, Šmarjeta, Brusnice, Gaberje, Stopiče-Podgrad, Birčna vas in Smolenja vas, ki so združene v občinski organizaciji ZVVI, so priredile lep in nad vse uspel izlet v Celje in na Frankolovo. Udeleženci smo bili invalidi iz NOB, vojne vdove, matere padlih borcev in eno ali obojestranske sirote. Zadnjo nedeljo v juniju smo se invalidi odpeljali s šestimi kamioni na Štajersko; bilo nas je 160. V Celju so nas pozdravili zastopniki invalidske organizacije in ZB. Ogledali smo si »Stari pisker«, zloglasne nekdanje celjske zapore. Na dvorišču, kjer so ukopatorji streljali zavedne Slovence, nam je tovariš Janez Jurčec - Tomo osvežil spomin na pretekle čase in pokazal slike tiste dobe. Pred spominsko ploščo na dvorišču smo položili šopek rdečih dolenjskih vrtnic.

Ogledali smo si tudi celjski muzej in se zlasti zanimali za oddelek razstavljenih predmetov iz let NOB. Opoldne smo se odpeljali v Vojnik, kjer so nas ljubeznivo sprejeli člani obč. organizacije ZVVI. Po kosilu smo se odpeljali na Frankolovo, kjer so Nemci februarja 1945 obesili na jablane 100 Slovencev iz maščevanja zaradi ubitega nemškega krvoloka Dorfmeistra. Na grobišču je bila prisrčna slovesnost, na kateri so nam tovariši iz Vojnika in Frankolovega pripovedovali o veličini borbe na Štajerskem in žrtvah na Frankolovem. Govoril je tudi predsednik naše organizacije tovariš Janez Banovec. Na grobišče smo položili venec, vdovi padlega partizana blizu Frankolovega pa smo izročili skromno darilo.

Obiskali smo še Dobrno, nato pa se skozi Celje, Laško in Rimske toplice vrnili odlično razpoloženi v Novo mesto.

Izlet nam je omogočila udevnost in naklonjenost predstavnikov ljudske oblasti in kolektivov v Novem mestu. Za razumevanje in pomoč smo jim zares hvaležni, prav tako disciplineranim tovarišem šoferjem. Vsi, ki smo se udeležili izleta na Štajersko, smo prepolni nepozabnih spominov in vtisov. M. J.

Žužemberk dobi novo knjižnico

Med najbolj važne naloge, ki jih ima svet Svobod in prosvetnih društev okraja Novo mesto, smemo upravičeno šteti tudi skrb za ljudsko knjižničarstvo. Veliko dela in sredstev je že bilo vloženih v to zvrst ljudsko-prosvetnega dela, a žal je ljudsko knjižničarstvo še vedno v zastoju. Svet Svobod in prosvetnih društev je že organiziral več knjižničarskih tečajev za ljudske knjižnice in opremil kompletne knjižnice ter jih podaril posameznim društvom. Skoraj ni ljudske knjižnice ali šole, ki ne bi prejela knjig od sveta Svobod in prosvetnih društev okraja Novo mesto. Tudi v letu 1957 bo svet opremil nekaj knjižnic, med drugimi ljudsko knjižnico v Žužemberku in v Šentjerneju.

V bodoče bodo ljudske knjižnice na sedežih občin imele vso skrb za ljudske knjižnice v občini. Zato bodo morale biti občinske knjižnice pravilno opremljene in vodene ter bodo morale imeti veliko izbiro knjig. Občinske knjižnice bodo morale imeti poklicnega knjižničarja, ki naj bi bil ljudskoprosvetni delavec za območje občine. Le-ta naj bi nakupoval in dodeljeval knjige ostalim ljudskim knjižnicam, skrbel za urejenost knjižnic, za izbor čtiva in podobno. Zato se je svet Svobod in prosvetnih društev okraja Novo mesto odločil, da bo daroval za občinski praznik Žužemberka popolnoma urejeno knjižnico z 250 knjigami Ljudski knjižnici Žužemberk. Omaro bo naredil popolnoma brezplačno novomeški obrtnik Jože Gazvoda iz Gotne vasi. Zadoščala bo za podarjene knjige, za ostale knjige, ki jih bodo v Žužemberku pravilno opremili, pa naj poskrbi za enako omaro Mizarstvo Dvor. V žužemberški občini so ljudske knjižnice le v Dvoru, Šmihelu in Žužemberku, medtem ko je šolarskih knjižnic 8 ter ravno toliko strokovnih. Skupno ima občina 18 knjižnic s 6000 knjigami. To število je zelo majhno, saj bi morala imeti toliko knjig že sama Ljudska knjižnica v Žužemberku.

Svet Svobod in prosvetnih društev okraja Novo mesto je postavil obnovljeni Ljudski knjižnici temelj, skrb občine, zadruge in prosvetnih delavcev v občini pa je, da bo knjižnica živela, rasla in izobraževala bralce. B. K.

Novi naročniki našega lista

Petrič Olga — Pobrežje
Jerm Tone — Celje
Jaklič Jože — Gor. Globodol
Uhernik Anton — Otočec
Štublar Stanko — Malo Lešče
Ržen Ana — Vel. Poljane
Petan Janez — Vrh pri Ljubnem
Andrejčič Martina — Koper
Gorenc Anton — Šabac
Hrovat Henrik — Novi Sad
Kump Anton — Sanoma, ZDA

Sobotno popoldne, razbeljene ceste in žalostna pesem slepega cigana skozi Novo mesto — pa se otožnost kar sama oglasi...

Umivajmo roke!

Človeške roke so čudovit inštrument. Pri vsakdanji rabi vsak dobro ve, kaj vse je mogoče napraviti z njimi. Z rokami prijemljemo različne predmete, z njimi delamo, se umivamo, igramo, z rokami jemo, skratka, služijo nam za marsikaj. Prav zaradi tega pa je potrebno posvečati rokam največjo pažnjo, ker z rokami lahko posredujemo naši notranjosti tudi nevarne klice, ki jih predvsem s hrano prenašamo v usta.

Drobne nevidne bakterije in druge nevarne klice, povzročitelji različnih obolenj, največkrat nalezljivih bolezni, prehajajo s predmetov na naše roke, z rok pa s hrano v prebavila, kjer se v črevesju razmnože in povzroče to ali ono bolezen. Sedaj v poletnem času, ko je vročina in se klice še posebno razmnožujejo, je našim rokam potrebna toliko večja pažnja. **Nevarne nalezljive bolezni, kot n. pr. trebušni tifus, paratifusi, griža in nekatere druge lažje črevesne motnje (pa tudi otroška paraliza) imajo pogosto svoj vzrok v neumitih in zamazanih rokah.** Ne samo dolgotrajno zdravljenje v bolnišnici, neprijetna dezinfekcija stanovanja in osebnih predmetov bolnika ter karantena sostanovalcev, pač pa tudi nevarnost invalidnosti ali celo smrti, vse to so posledice naše nepremišljenosti. Da ne govorimo o izgubi zaslužka, daljšem okrevanju po prestani bolezni ali celo kliconoštvu. Kliconosec je namreč tisti, ki je praktično ozdravil, izloča pa kužne klice ter je nevaren drugim ljudem. Razumljivo, da kliconosci ne morejo biti zaposleni nikjer, kjer je opravka s hrano, z večjim številom ljudi ali v šoli.

Pravilno je torej, da svoje roke umivamo po vsakem delu, še toliko bolj, če je umazano, ter po opravljanju telesne potrebe, vsekakor pa pred jedjo, da ne bomo prenesli kužnih klic s hrano v prebavila. Dolgi nohti, ki imajo bolj ali manj črn rob, nikakor ne spadajo k higienskim navadam, ker prav za tem robom živi in se razmnožuje največ klic. Za takim robom najdemo tudi jajčeca glist in drugo umazanijo. Dobro očiščenje dolgih nohtov pa je skoraj nemogoče. Razumljivo je, da ne spadajo k osebni higieni tudi centimeter ali več dolgi nohti na mezincu, ki jih imajo nekateri ljudje kot posebno orodje za odpiranje pisem ali zaradi namišljene lepote. Ker nohti rastejo precej hitro, v enem tednu skoraj milimeter, je nujno, da jih pravilno v loku pristrižemo.

Roke umijemo najbolje z milom in ščetko v tekoči vodi, nobeno dezinfekcijsko sredstvo tega ne more nadomestiti. Milo raztopi umazanijo, ščetka jo izdrgne, tekoča voda pa odplavi. Na ta način smo se znebili umazanije in klic, ki so v njej. Vsak si tekočo vodo lahko sam pripravi, če ni vodovoda v hiši. Dobra je posoda za vrtno zalivanje ali pa posoda z vodo, ki ima na dnu pipico. Če pa sta dva, ki drug drugemu pomagata pri umivanju, potem eden vodo vliva, drugi se pa umiva.

S čistimi rokami se bomo obvarovali marsikatere neprijetnosti in bolezni. Navajajmo na umivanje rok predvsem otroke, odraslim menda tega ne bo treba posebej pripovedovati! Ta higienska navada, ki si jo je treba priučiti, kakor vsako drugo, je važen temelj našega zdravja. Razen tega pa je tudi občutek, da imamo umite roke, prijeten.

Dr. Božo Oblak

Žena in dom

»Naš otrok ni več otrok«

To je 9. knjiga Knjižnice Zveze prijateljev mladine Slovenije in je prispevek za razumevanje in vzgojo predpubertetnikov in predpubertetni od 11—14 let.

Glavni del knjige je napisal prof. Gustav Šilih in pravi:

... Predpuberteta pomeni začetek dolge, nemirne razvojne dobe, ko se mlad človek tako globoko telesno in duševno spreminja, da jo je slavni francoski pedagog J. J. Rouseau upravičeno označil kot »človekovo drugo rojstvo«: kot dobo, ko se otrok polagoma razvija v moškega ali žensko.

... V tej dobi se na poseben način stikata dva svetova: svet otroštva in svet odraslih.

V tej dobi je najbolj vidna težnja po samostojnosti...

Ker se mlad človek v tem času bistveno spreminja, je tudi vzgoja veliko težja. Staršem in vzgojiteljem bo ta knjižica v velikom pomoč.

Otrokovo duševnost in vzgojne nasvete nam daje kot smo že omenili, prof. Gustav Šilih, o telesnem razvoju nam piše dr. Slava Lunaček, dodatek h knjigi pa je še spolni pouk pred začetkom zorenja (iz knjige »O spolni vzgoji« — Helena Puhar).

Cena knjižice je **140 din,** *naročite jo lahko pri* **Uredništvu »Mladi svet«, Ljubljana, Tomšičeva 5/II.**

SODOBNO GOSPODINJSTVO št. 4

Uvodne strani novega zvezka te naše strokovne gospodinjske revije napolnjuje daljša, izčrpna študija o otroški prehrani tja do šestega leta, ki ji mnogi starši ne posvečajo toliko pozornosti, kot zaslužijo zaradi vpliva na otrokov kasnejši razvoj.

Tehten in hkrati ekonomsko utemeljen je prispevek, ki opozarja na nerentabilnost gradnje stanovanjskih hiš na samem. Gradbeni stroški, prevsem kanalizacija, napeljava vodovoda in elektrike, se pri taki hiši tako povečajo, da daleč odtehtajo edino njeno prednost — mir pred okolico. Pisec, strokovnjak, je v članku opozoril tudi na težave in na nepotrebne izdatke, ki jih imajo družine zaradi oddaljenosti od šole, službenega mesta in raznih športnih igrišč in kulturnih ustanov.

Gospodinje bo pritegnil tudi daljši članek o zatiranju moljev in informacije o novih modernih kuhalnikih na dve grelni plošči, ki jih je začela proizvajati tovarna TOBI v Bistrici pri Mariboru in za katere daje enoletno jamstvo, dalje kratko opozorilo na prednosti v CZNG preizkušenih steklenih strgalnikov za sadje in brzosekačev za čebulo. Vsem, ki se ukvarjajo s kuho, bo marsikaj novega povedal tudi članek »Znate pravilno kuhati?« Avtorica govori o samem fizikalnem procesu med kuhanjem in opozarja, kako naj ravnamo s tem ali onim živilom, da bo tudi kuhano ohranilo prijeten okus in čimveč hranilnih snovi.

Poleg jedilnikov za pomladne dni boste v 4. številki Sodobnega gospodinjstva brali tudi navodila za vlaganje jajc in za pripravljanje okusne hladilne pijače iz bezgovega cvetja.

Zvezek zaključujejo kratke informacije o novem vrtnem orodju in njegovih prednostih ter odgovori na vprašanja naročnic SG, ki bodo nedvomno koristili tudi drugim bralcem.

Podstavek za velike lončnice

Velikih lončnic ne moremo postaviti na stojala, tla pa nam tudi kvarijo. Zato bi želeli, da bi prišli v prodajo leseni podstavki, ki bi bili izdelani nalašč za take cvetlične lonce ali zabojčke. Bili naj bi v raznih barvah in izvedbah, da bi se ujemali z barvami pohištva. Noge podstavka naj bi ne bile višje kot 12 cm, ploskev pa od 25 x 25 do 40 x 40 cm.

Ne bilo bi tudi napačno, da bi imeli vdelane pločevinaste posodice, da bi se odtekala vanje voda in da bi vlaga lonca ali zabojčka ne kvarila lesa podstavka. Ko bi si lahko nabavili te podstavke, nas bi več ne skrbelo, kjer bodo stali naši fikusi, smrečice, oleandri, gumijevci i. pd. sobne rastline.

Kratke iz Metlike

Na svojem gostovanju po Beli krajini in Dolenjski so 29. junija igralci Slovenskega narodnega gledališča iz Trsta tudi Metličanom pripravili s Steinbeckovo dramo »Živi plamen« igralsko zanimiv, kvaliteten večer.

•

V proslavo Dneva borca se je v Metliki na večer pred tem partizanskim praznikom zbrala na Trgu svobode velika množica ljudi, kateri je o pomenu Dneva borca spregovoril predsednik občinskega odbora ZB tov. Frenk Molek. Pri proslavi sta sodelovala tudi metliška godba in moški pevski zbor.

Naslednji dan, 4. julija, je bil na sosednji hrvatski Vivodini odkrit spomenik padlim borcem in žrtvam fašizma. Otvoritvene slovesnosti se je udeležilo tudi mnogo ljudi iz metliške občine.

•

Na zadnji torkov sejem 2. julija je bil v Metliki živinski in blagovni trg bolj slabo založen in je ostalo precej stojnic praznih. Nekoliko boljše je bilo na živinskem trgu, kamor je bilo prignano zlasti mnogo goveje živine.

•

Minuli teden so v okolici Metlike požeti vso pšenico. Vsa zadnja leta sejejo kmetje skoraj izključno pšenico »talijanko«, ki se je v teh krajih zelo dobro obnesla in je tudi letos dala lep pridelek.

Zadnja vročina in suh veter pa naglo sušita zemljo in je prav resna nevarnost, da nastane velika suša, ki bo močno zavrla rast na njivah. Zlasti so ogrožene povrtnine.

•

Huda vročina, ki je zadnji teden zajela Belo krajino, je nagnala na bregove Kolpe številne mlade in stare kopalce, ki iščejo v vodi osvežila. Vendar tega v Kolpi skoraj ne najdejo, saj se je ta že močno segrela in je minuli teden pri Metliki na plitvinah dosegla že 30° C.

Pozdrav dolenjski mladini — sporoča komandant novomeške brigade Roman Čelesnik v Ljubljani! Navzlic vročini dosegajo dolenjski brigadirji lepe uspehe.

Kostanjevica na Krki

PRI NAS JE DEŽEVALO...

Brezupna suša zadnjih dni skrbi tudi kostanjeviške kmetovalce. Vsak dan se ozirajo na posušene travnike in polja. Krka ima že 28 stopinj, Studena pa 16, le v jutranjih urah pade nazaj na 11 stopinj. Vročina je zadnje dni dosegla tudi 39 stopinj, tako da je bilo že kar nevzdržno. Gasilci so pa zadnje dni imeli zelo smotrno mokro vajo. Z brizgalno so poškropili vse nasade v šolskem vrtu in parku in tako omogočili dober dež sredi suše.

POSNEMAJTE JIH

Ob koncu šolskega leta smo peljali 37 šolskih otrok v Ljubljano na očesni pregled. Zbrali smo vse tiste, ki so tožili, da imajo kakršnekoli motnje v vidu. Že čisto zadnji hip pa se nam je odprlo vprašanje kako prepeljati otroke iz Kostanjevice v Novo mesto k vlaku. Že je kazalo, da ne bomo mogli na pot, čeprav je bil v Ljubljani na kliniki rezerviran dan samo za naše otroke. V zadnjem trenutku nam je pomagalo *novomeško podjetje ŽELEZNINA*, ki je poslalo svoj kamion in tako omogočilo uspešno potovanje otrok. Celoten pregled s kliniko in prevozi je bil za otroke tako brezplačen, čemur je znatno pripomoglo tudi podjetje ŽELEZNINA, za kar mu izrekamo javno priznanje in zahvalo, *zakaj samo tako razumevanje in skrb vodita k našemu skupnemu cilju.*

ZAKLJUČEK SEZONE

V sredo, 3. julija je pri nas gostovalo SNG iz Trsta. To je bila 29. celovečerna prireditev v sezoni od lanskega oktobra. Udeležba je bila tudi to pot zelo lepa, saj je bila dvorana do zadnjega prostora razprodana. Predstava je bila posvečena Dnevu borca.

Skrb za strokovni dvig delavcev

Na rudniku v Kanižarici so konec junija zaključili štirimesečni tečaj za visokokvalificirane rudarje - kopače in 1. julija je osem kandidatov z uspehom opravilo zaključni izpit. Tako so si rudarji Marko Bajuk, Janko Horvat, Valentin Jamnik, Jože Kolenc, Alojz Posedelj, Alojz Skofljanc, Janko Vrtin in Jože Zore pridobili diplome, ki jim bodo v priznanje za njihovo visoko strokovnost dopolnjeno s primernim teoretičnim znanjem. Učni uspeh je bil zelo dober, saj so prejeli štirje kandidati oceno odlično, trije prav dobro in eden dobro. Doseženi rezultat je najboljše priznanje tečajnikom samim in po učnem kadru, ki je bil iz vrst tehničnega osebja zaposlenega na rudniku.

Delavski svet podjetja je na svojem zadnjem zasedanju že razpravljal o pripravah za nov tečaj, ki naj bi bil že letos. Le od strokovnega dviga delavstva in tako doseženega ustrezajočega kvalifikacijskega sestava lahko pričakujemo, da bo kolektiv kanižarskih rudarjev sposoben posluževati se sodobnejših metod rudarjenja ter uspešno uvajati mehanizacijo.

»Stimulacija« za jetnike

Japonski pravosodni minister je izdal odlok, da bodo poslej vsi zaporniki, ki se bodo lepo vedli, dobili odlikovanja in medalje. Bogve, ali se bodo japonski »ričetarji« kaj bolje počutili z medaljami na prsih.

Martin Brodarič

30. junija je v Rosalnicah pri Metliki po dolgi, težki bolezni umrl posestnik Martin Brodarič. Bil je vseskozi napreden človek in se je ob italijanski okupaciji takoj priključil osvobodilnemu gibanju. Zato je tudi bil med prvimi Belokranjci, ki so jih Italijani internirali na Rab. Okupator mu je v avgustu 1942 požgal vso domačijo, nato pa odpeljal v internacijo še njegovo ženo in tri nedorasle otroke. Pretresljiv dnevnik, ki kaže trpljenje te družine in drugih internirancev v zloglasnem rabskem taborišču, je pred tremi leti objavila v našem listu njegova najstarejša hči Rezka.

Po povratku iz internacije in laških zaporov se je po osvoboditvi Brodarič aktivno vključil v delo pri oblastnih forumih in zadružnih organizacijah. Bil je od vsega začetka član okrajnega ljudskega odbora v Črnomlju in zadnja leta član Zbora proizvajalcev OLO Novo mesto. Prva leta po vojni je bil predsednik krajevnega odbora v Rosalnicah, po njegovi ukinitvi pa je bil izvoljen v metliški občinski odbor.

Svoje glavne sile pa je Brodarič posvetil zadružništvu, saj je bil dolga leta predsednik in odbornik Kmetijske zadruge v Metliki in je v njenem odboru z lepimi uspehi aktivno delal vse dotlej, dokler ga ni težka zahrbtna bolezen položila na bolniško posteljo.

Velik pogreb je pokazal, kako je bil pokojni spoštovan med ljudmi. V imenu sosedov, vaščanov in domačih organizacij se je od pokojnega poslovil Anton Vraničar, ob odprtem grobu pa so mu spregovorili v slovo še predsednik ObLO Metlika Franc Jakljevič, predsednik metliške KZ Jože Nemanič in sekretar ZKS v Metliki Ivan Urh. Pogreba se je udeležil tudi podpredsednik OLO Novo mesto Niko Belopavlovič.

Naj bo zaslužnemu belokranjskemu rojaku ohranjen lep spomin!

Lep praznik na Ravniku

Na Dan borca je bilo okoli Beretičeve zidanice na Ravniku nad Šmarjeto živahno kot še menda nikoli po vojni. Pred nekdanjo partizansko bolnišnico Krškega odreda se je zbralo več sto domačinov, oficirjev JLA in brigadirjev iz Novega mesta, pevci invalidskega pevskega zbora iz Novega mesta, otroci, kolonije trboveljskega okraja in številni člani Zveze borcev. Beretičeva zidanica, nekdanja bolnišnica, je bila v zastavah. Martin Jerin je v imenu občinske organizacije ZB Šmarjeta pozdravil vse predstavnike oblasti, JLA in domačine, invalidski pevski zbor pa je zapel. V imenu okrajnega odbora ZB je spregovoril nato o naši borbi prvoborec Jože Zamljen, nakar je ploščo odkril tov. Jerin, prevzel pa v imenu občine odbornik Anton Barborič. Lepo in po domače je nato spregovoril o začetku partizanske borbe in o bolnišnici na Ravniku Miran Beretič, eden izmed štirih domačinov, bratov - partizanov. Opisal je velik prispevek ljudstva za NOB in se toplo zahvalil domačinom za zvestobo v borbi. Sledile so recitacije, pesmi, brigadirji pa so presenetili domačine z minerskimi pozdravi. Sodeloval je tudi režiserski tečaj iz Šmarjeških Toplic z zborno recitacijo. Mladina in odrasli so nato s prisrčnimi aplavzi pozdravili narodnega heroja Vinka Robka, ki se je udeležil slovesnosti navzlic svoji težki invalidnosti. Bilo je ganljivo, s kako toplo pozornostjo in ljubeznijo so ljudje pozdravili priljubljenega tovariša Robka.

Sledilo je dobro pripravljeno in lepo uspelo veselje, ki se je zavleklo pozno v noč. Še eden izmed spomenikov naše borbe je trajno označen s spominsko ploščo in hvaležnostjo vseh borcev NOB.

Domačini, gostje in brigadirji MDB pred Beretičevo zidanico na Ravniku.

Lepo slavje na Vinici

Na Dan borca dopoldne so na Vinici v Beli krajini svečano odkrili spomenik padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja. Spomenik stoji blizu rojstne hiše Otona Župančiča in je dostojna oddolžitev spominu padlih hkrati pa lep prispevek k znamenitostim kraja.

Razen svojcev padlih in drugih številnih znancev in prijateljev ter prebivalcev bližnjih in daljnih vasi so se slavja udeležili tudi ljudska poslanca Tone Fajfar in Tone Šušteršič, podpredsednik OLO Novo mesto Niko Belopavlovič, predsednik občinskega ljudskega odbora Črnomelj Janez Žunič in drugi.

Svečanemu odkritju spomenika so priključili obširen kulturni spored, pri katerem so sodelovali tudi godba na pihala iz Črnomlja, domači tamburaški zbor, folklorna skupina ter še nekatere skupine in posamezniki.

Naš obisk v Aziji

V svrho nadaljnjega poglabljanja stikov z državami v Aziji bo v kratkem odpotovala v te države naša delegacija. Vodil jo bo podpredsednik zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanovič, z njim bosta pa šla tudi guverner Narodne banke FLRJ Vojin Guzina in podsekretar državnega sekretariata za zunanje zadeve dr. Vladimir Velebit. V dveh mesecih bo naša delegacija obiskala Indonezijo, Indijo, Burmo, Pakistan, Siam, Kambodžo, Severni Vijetnam in Japonsko.

Naftovod skozi Sibirijo

Iz Sovjetske zveze poročajo, da pripravljajo načrte za gradnjo 4.300 km dolgega naftovoda preko Sibirije. Njegova letna zmogljivost naj bi bila 18 milijonov ton nafte. S to napravo bodo veliko prihranili na prevoznih stroških za prevoz nafte od Ufe v Irkuts.

Razstava okrasnega kamna

Kot poročajo, bo na mednarodnem sejmu tehnike in tehničnih dognanj v Beogradu od 23. avgusta do 21. septembra razstavljeno tudi okrasno kamenje. Razstavljeni bodo najboljši vzorci poliranih plošč in obdelanega kamna iz slovenskih, primorskih, makedonskih in srbskih kamnolomov.

Upamo, da bodo med temi tudi vzorci belokranjskega marmorja.

RAZPIS

Komisija za podeljevanje štipendij pri občinskem ljudskem odboru Novo mesto razpisuje na podlagi 7. člena tem. zakona o štipendijah (Uradni list FLRJ št. 32-349/55) ter 10. člena pravil sklada za štipendije ObLO Novo mesto za šolsko leto 1957/58 naslednje **pogodbene štipendije:**

5 štipendij za študij na učiteljišču (moški);
3 štipendije za študij na VPS — matematika;
3 štipendije za študij na VPS — slavistika;
3 štipendije za študij na VPS — germanistika;
1 štipendijo za študij na Višji šoli za telesno vzgojo;
1 štipendijo za študij na matematično-prirodoslovni fakulteti;
1 štipendijo za študij na fakulteti za gozdarstvo;
1 štipendijo za študij na pravni fakulteti;
2 štipendiji za študij na Šoli za medicinske sestre;
2 štipendiji za študij na Šoli za medicinske tehnike;
1 štipendijo za študij na Zobotehnični srednji šoli;
1 štipendijo za študij na Srednji glasbeni šoli;
1 štipendijo za Študij na enoletni Knjižničarski šoli;
1 štipendijo za študij na Šoli za socialno zdravstvene delavce.

Prošnje, taksirane s 180 din državne in 90 din občinske takse, dostavite osebno ali po pošti do 31. julija t. l. na občino Novo mesto.

Priložite:

1. kratek življenjepis;
2. izjavo, da prosilec ne prejema štipendije drugod;
3. potrdilo o vpisu na šolo, oziroma frekventacijsko spričevalo;
4. potrdilo o imovinskem stanju prosilca in staršev;
5. potrdilo o višini mesečnega zaslužka staršev (obeh) ter o višini otroških doklad;
6. eventualna priporočila družbenih organizacij (ZB, LMS, itd.)

Prosilci višjih letnikov, prosilci iz območja občine Novo mesto in otroci padlih borcev NOB imajo pri dodelitvi štipendije prednost.

Poleg pogodbenih štipendij bo občina tudi letos nudila potrebnim in pri študiju uspešnim dijakom srednjih in visokih šol študijske podpore. Tudi ti kandidati morajo vložiti prošnje do 31. julija, jih enako taksirati in jim priložiti dokazila kot so navedena zgoraj.

Komisija za podeljevanje štipendij pri ObLO Novo mesto

V. veslaška regata na Krki

Preteklo nedeljo je bila v Novem mestu na Krki tradicionalna veslaška prireditev — letos že peta dolenjska veslaška regata. Tokrat je bilo zanimanje za to vesliško prireditev nekoliko manjše, poleg domačih veslačev so se regate udeležili samo trije slovenski veslaški klubi, in sicer VK Branik (Maribor), VK Nautilus (Koper) in VK »Izola« iz Izole. Iz nepoznanih razlogov se letošnje regate nista udeležila stalna udeleženca VK Savica iz Ljubljane in VK Bled, prav tako pa se povabilu niso odzvali veslači karlovške Korane.

Zaradi pičle udeležbe skoraj ne bi bilo treba izvesti predtekmovanj, ker pa so veslači iz Slovenskega Primorja prišli brez svojih čolnov in je bilo treba zato čolne izposojati, so morali med osem finalnih tekmovanj vriniti še tri izločilna predtekmovanja, in sicer v kategoriji četvercev za mladinke in skiffov za mladince. V prvem predtekmovanju je Branik izločil Izolo, Nautilus pa domačo Krko, tako da sta se v finalu pomerila Branik in koprski Nautilus. Koprčanke so se izkazale za boljše in so prejele v dar pokal, ki ga je posebej za to disciplino pripravil prireditelj. Med najzanimivejše točke lahko štejemo še tekmovanje mladinskih četvercev in mladinskih skiffov, posebej pa še zanimiv dvoboj v kategoriji skiffov za mladinke med Novakovo iz Izole in Merharjevo iz Maribora. Še ne šestnajstletna Novakova iz Izole je za nič manj kot 22 sekund prehitela lansko republiško prvakinjo Merharjevo.

Novomeški veslači so se letos slabše odrezali kot pretekla leta. Pozna se jim, da so še začetniki in da veslajo komaj mesec ali dva, mogoče pa še tako dolgo ne. Veslači so večinoma vajenci in navadno veslajo skupaj le eno sezono, nato pa odidejo k vojakom. Tako se skoraj vsako leto formira nova posadka, ki pa se v enem mesecu ne more dovolj pripraviti na naporna tekmovanja. Mladinke so letos imele še posebno smolo. Žreb jih je določil v najtežjo skupino, skupno s kasnejšim zmagovalcem, zato ni nič čudnega, če so bile izločene, čeprav so imele za 3,3 sekunde boljši čas od zmagovalca druge skupine predtekmovanj — od mariborskega Branika. Tudi skiffist domače Kerke je imel smolo. V predtekmovanju ga je izločil Branikovec Lovec, skiffist Nautilusa Jakomin pa je izžrebal neposreden vstop v finale. V finalu pa se je zgodilo, da sta imela oba tekmovalca slabši čas kot izločeni Novomeščan, zmagovalec za dve sekundi, drugoplasirani Koprčan pa celo za 39 sekund. Torej očitna smola, ki je pa ne bi bilo, če bi bilo dovolj čolnov na razpolago. V bodoče bo treba to drugače urediti, ker zaradi pomanjkanja čolnov regata precej izgubi na privlačnosti, poleg tega pa tudi plasman ni realen.

V moštvenem tekmovanju je bil najboljši mariborski VK Branik s 550 točkami, ki je prejel lep pokal Občinskega LO Novo mesto, slede pa VK Nautilus (Koper) in VK Izola 250 točk in VK Krka 120 točk. Tekmovanje se je odvijalo na 850 m dolgi progi razen v kategoriji mladink, ki so vozile samo 500 m dolgo progo. Doseženi časi so precej slabši kot pretekla leta, glavni vzrok pa je velika vročina, saj se je tekmovanje pričelo takoj po 14. uri popoldne, torej v času najhujše pripeke.

Tehnični rezultati:

Skiff — ml. mladinci: 1. Lovec (Branik) 2:57,0, 2. Jakomin (Nautilus) 3:44,0;
skiff — star. mladinci: 1. Žalek (Branik) 3:22,4, 2. Leon Bele (Krka) 3:31,5;
skiff — mladinke: 1. Mira Novak (Izola) 4:03,6, 2. Mira Merhar (Branik) 4:25,5;
doublescull — mladinci: 1. Branik 3:17, 8, 2. Krka 3:32,3;
četverec s krmarjem — ml. mladinci: 1. Izola 3:07,9, 2. Krka 3:27,9 — (Branik diskvalificiran);
četverec s krmarjem — star. mladinci: 1. Branik 3:07,8, 2. Nautilus 3:16,2;
četverec s krmarjem — mladinke: 1. Nautilus 2:02,7, 2. Branik 2:10,5;

Moštveno tekmovanje: 1. Branik (Maribor) 550, 2. Nautilus 250, 3. Izola 250 točk, 4. Krka 120 točk.

FM

ODBOJKA

PARTIZAN (N. m.) : ŽOK LJUBLJANA 3:2 (8:15, 15:10, 15:7, 3:15, 15:6)

Po nastopu v Ljubljani na prvenstvu Partizana Slovenije, kjer so osvojili prvo mesto, so se novomeški odbojkarji pretekli četrtek pomerili s prvoplasiranim v republiški ligi z ŽOK Ljubljana. Tekma, ki je bila na igrišču na Loki, je bila prirejena v počastitev 4. julija — Dneva borcev. Obe moštvi sta nastopili v nekoliko spremenjenih postavah. Novomeščani so bili brez Dolenca in Pučkota, ki se baje nameravata posloviti od odbojke, nova okrepitev pa je Simič, ki se je nedavno vrnil iz mariborskega Branika v matično društvo, toda trenutno še ni v formi. Tako so Novomeščani nastopili zelo pomlajeni, kaže pa, da nas bo mlada ekipa še večkrat razveselila z lepimi zmagami, posebno ko se bo vigrala. Že v prvi tekmi je pokazala nekaj prav lepih potez in dosegla zasluženo zmago. Če bodo pridno trenirali (servis, blok in čista igra v polju še šepajo), bodo jeseni prav gotovo brez večjih težav nadomestil izgubljene točke v pomladanskem delu republiške lige.

Ekipa Partizana je nastopila v postavi Medic, Simič, Šonc, ing. Bergant, Lapajne, Breščak, Golež in Potrč. Tekmo je pred maloštevilnimi gledalci dobro sodil Riko Urh iz Novega mesta.

Košarkarji so v formi

Košarkarji novomeškega Partizana so zadnje čase res v formi. Ni redko mnenje, da bi lahko s tako igro in borbenostjo, kot so jo pokazali na zadnjih dveh tekmah z reprezentanco mladinskih delovnih brigad iz Ljubljane, Maribora in Trbovelj, v ligi, v kateri tekmujejo, zanesljivo osvojili eno prvih mest. Res je, tako dobre košarke že dolgo nismo videli v Novem mestu in velika škoda je, da si Novomeščani ne ogledajo teh tekem, ki so na zelo visoki ravni.

V prvi tekmi z reprezentanco mladinskih brigad, v kateri igrajo nekateri zelo dobri košarkarji iz ljubljanskih in mariborskih klubov, so Novomeščani pokazali vse odlike moderne košarke: hiter napad, precizni meti iz bližine in iz daljave in zelo dobro izkoriščanje osebnih napak nasprotnikov. Morda so imeli tudi svoj dan, da jim je vse uspevalo. Novomeščani so zmagali z razliko 19 točk z rezultatom 83:64 (32:29). Najboljši strelec je bil Golež, ki je bil skoraj nezmotljiv in je sam dosegel 41 točk za svoje moštvo. Od ostalih je Petrič dosegel 15 točk, Bele 10, Medle 9, Setina 6 in Potrč 2, pri nasprotnikih pa je bil najboljši Košar z 21 točkami pred Lahom 20 in Boldinom 15.

V drugi tekmi z isto ekipo, ki je bila preteklo nedeljo, so Novomeščani nastopili nekoliko oslabljeni — brez Beleta. V začetku jim je šlo slabo in ob polčasu so brigadirji vodili z 8 točkami naskoka (31:23), v drugem polčasu pa so Novomeščani zaigrali kot prerojeni in z zelo lepo igro najprej izenačili, potem pa povedli in zmagali z 10 točkami razlike. To je bil izreden finiš, kakršnega se le redko vidi. Končni rezultat se je glasil v korist novomeških košarkarjev — 63:53(23:31). Največ košev za domače je dosegel Petrič 20, slede Golež 19, Šetina 12, Medle 9 in Potrč 2. Obe tekmi sta sodila študenta Visoke šole za telesno vzgojo iz Ljubljane — Ivan Pečnik in Vili Vrhovnik — zelo dobro. Tekmam je prisostvovalo veliko število mladine, predvsem brigadirjev, ki so glasno navijali.

ŠAH

DRŽAVNO MLADINSKO PRVENSTVO V NOVEM MESTU?

Pred kratkim smo zvedeli, da je Šahovska zveza Jugoslavije v Beogradu ponudila različnim mestom organizacijo letošnjega finalnega turnirja za mladinsko državno prvenstvo v šahu. Šahovska zveza Slovenije je organizacijo med drugimi mesti ponudila tudi Novemu mestu, končno odločitev pa bo dala Šahovska zveza Jugoslavije z ozirom na boljšo ponudbo. Ker ima Novo mesto vse pogoje za organizacijo tega velikega turnirja, ki je predviden za prvi del meseca avgusta (sorazmerno ugodne pogoje za oskrbo udeležencev, lepe športne objekte, kopališče itd.), je precej upanja, da bomo v avgustu v Novem mestu lahko priče doslej največjemu šahovskemu tekmovanju na Dolenjskem — državnemu mladinskemu prvenstvu v šahu. Ta turnir bi bil izrednega propagandnega pomena za Novo mesto.

Začela se je plavalna šola PK »Elana«

Ob koncu šolskega leta se je za plavalno šolo, ki jo je pripravil novoustanovljeni plavalni klub ELAN, prijavilo nad 120 pionirjev in pionirk. Sprva je bil objavljen začetek plavalnega tečaja za 10. julij, ker pa so zadnje čase v Novem mestu bivali študentje Višje šole za telesno vzgojo iz Ljubljane, ki so se pripravljali za nastop na Gimnaestradi v Zagrebu, so prevzeli plavalni tečaj in več dni vadili s pionirji. Med temi se jih je nekaj že naučilo plavati, mali Matjažek celo v dveh dneh. Ker pa se je že zaključil vaditeljski tečaj za plavalne učitelje, bo **plavalna šola že ta teden pričela z rednim poukom**, ki ga bodo vodili trije plavalni učitelji iz Ljubljane. **Pionirji, ki so se prijavili za plavalno šolo, naj se čim preje prijavijo na kopališču na Loki, kjer bodo porazdeljeni v skupine.** Vpisnina in šolnina sta samo 150 dinarjev.

Hkrati s plavalno šolo se bodo pričeli tudi redni treningi za plavalce - tekmovalce, ki naj se čim preje prijavijo pri tajniku Plavalnega kluba ELAN tov. Bogomilu Lilliji. Posebno dobrodošli so pionirji in pionirke, ki že znajo plavati in ki bi želeli nastopati na tekmovanjih v plavanju. FM.

Za občinski praznik občine ŽUŽEMBERK čestitajo:

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR ŽUŽEMBERK

Občinski odbor SZDL
Občinski odbor ZB
Občinska gasilska zveza
Strelska družina
Občinski komite ZKS
Občinski odbor LMS
Občinski sindikalni svet
»Partizan« Žužemberk

in podjetja:
SPLOŠNO MIZARSTVO DVOR
MESARIJA ŽUŽEMBERK
OBČINSKO GOSTIŠČE ŽUŽEMBERK
KMETIJSKA ŽADRUGA DVOR
KMETIJSKA ZADRUGA SELA - ŠUMBERK
ZIDARSKO PODJETJE REMONT ŽUŽEMBERK
ČEVLJARSKO PODJETJE KRUPON ŽUŽEMBERK
TRGOVINA SLAK ŽUŽUMBERK
KMETIJSKA ZADRUGA ŽUŽEMBERK
KMETIJSKA ZADRUGA HINJE

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

Tedenski koledar

Sreda, 10. julija — Ljubica
Četrtek, 11. julija — Olga
Petek, 12. julija — Mohor
Sobota, 13. julija — Dragan
Nedelja, 14. julija — Franc
Ponedeljek, 15. julija — Justa
Torek, 16. julija — Dan tank, JLA

SONCE: 11. julija vzhaja sonce ob 4.22 in zahaja ob 19.53. Dan je dolg 15 ur in 21 minut.

KINO

»KRKA« — NOVO MESTO od 9. do 11. julija mehiški film »Mehika v pesmi«. Od 12. do 15. jul. ameriški barvni film »Rdeče podveze«. Od 16. do 18. julija francoski film »Tako se ne umira«.

DOM JLA — NOVO MESTO: Od 9. do 11. julija ameriški film »Žene orkestra«. Od 12. do 14. julija francoski film »Marijana moje mladosti«.

»JADRAN« — KOČEVJE: 10 in 11. julija italijanski barvni film »Costa Diva«. Od 12. do 14. jul. francoski barvni film »Rdeče in črno« — I. del.

ČRNOMELJ: 12. in 14. julija ameriški barvni film »Med nebom in zemljo«.

METLIKA: 10. julija bolgarski film »Pod Igom«.

KOSTANJEVICA: 10. julija avstrijski film »Don Juan«. 14. jul. ameriški film »Kraljica Kristina«.

ŽUŽEMBERK: 14. julija italijanski film »Tisti iz sanj«.

DOL. TOPLICE: 10. julija slovenski film »Tri zgodbe«. 13. in 14. julija ameriški barvni film »Vojna svetov«.

STRAŽA: 13. in 14. julija ameriški film »Jajce in jaz«.

TREBNJE: 13. in 14. julija ameriški barvni film »Generalni inšpektor«.

MALI OGLASI

PRODAM štedilnik s ploščicami in lončeno peč: Novo mesto, Kurirska pot 2.

PRODAM stavbni les: Žaloviče 5 p. Šmarjeta.

POŠTENEGA NAJDITELJA volnene drap jopice, izgubljene 29. junija v Mokronogu, lepo prosim naj jo vrne za nagrado v gostilno »Zlajpah«.

ŠESTCEVNI RADIO znamke »Blaupunkt« (predvojni), v brezhibnem stanju, ugodno prodam. — Naslov v upravi lista.

PRODAM ENODRUŽINSKO HIŠO z gospodarskim poslopjem, vrtom, njivo, košenico in gozdom, zasajenim z mladim smrečjem. Vse na lepem prostoru. Ponudbe na upravo lista. (340-57)

UGODNO PRODAM čevljarski šivalni stroj. Franc Modic, Gor. Mokropolje — p. Šentjernej.

IŠČEM PRAZNO SOBO. Plačam ali pomagam v gospodinjstvu. — Naslov v upravi lista. (343-57)

V CEROVEM LOGU prodam novo hišo z gospodarskim poslopjem. Naprodaj imam tudi vrsto drugih predmetov: novo harmoniko, violino, brač in kitaro. — Naslov Terezija Dobršek, Cerovi log 21 — p. Šentjernej.

PRODAM MLATILNICO »ELITA« (80 cm) skoraj novo, in Diesel motor 8-9 KS, dve leti star, na prevoznem vozičku z vdelanim cirkularjem za žaganje drv. — Cena za vse je 320.000 din. — Ogled vsak dan. Naslov v upravi lista. (341-57)

UGODNO PRODAM ZEMLJIŠČE: njive, gozd in vinograd v skupni površini 3 ha. Poizvedbe na upravi lista. (342-57)

GASILCI! Naprodaj je malo rabljen voz gasilske ročne brizgalne, pripraven za prevoz gasilcev in brizgalne. Cena nizka: Zvonko Hanzel, Gradac.

OBVESTILA

OBJAVA

Kupimo vsako količino smrekove smole, ki mora biti pretopljena in prelita skozi vrečo, da se odstrani ljubje. Cena 350 din za kg, dostavljeno v Industrijo obutve Novo mesto.

RAZPIS

Hišni svet stanovanjske hiše Jerebova ulica št. 20 v Novem mestu razpisuje mesto hišnika.

Vsa potrebna pojasnila daje tajnik hišnega sveta Janko Muzlovič, kateremu naj se dostavijo tudi prošnje za nastavitev.

OBVESTILO

Občinski ljudski odbor v Šentjerneju sporoča, da bo 15. julija 1957 v Skocjanu živinski in kramarski sejem. Kupci in prodajalci vabljeni!

ObLO Šentjernej

PREKLICI

Podpisani Jože Mušič iz Tanče gore št. 26, preklicujem kot neresnično vse, kar sem govoril o Francu Butala, kovaču iz Sel pri Dragatušu, in se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe.

Jože Mušič, Tanča gora 26 p. Dragatuš

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO

V času od 29. junija do 6. julija je bilo rojenih 9 dečkov in 6 deklic.

Poročili so se: Marijan Vrečko, dimnikar iz Novega mesta, in Terezija Golobič, delavka z Vrha pri Dolžu, Valentin Virant, skladiščnik iz Pokojnice, in Štefanija Škufca, hči posestnika s Hriba.

Umrla je: Ana Jazbinšek, upokojenka, 88 let, iz Boštjana.

GOTNA VAS

Rojena je bila 1 deklica.

Umrla je: Neža Regina, poljska delavka, 79 let, iz Vinje vasi.

ČRNOMELJ

Junija sta bila rojena dva dečka.

Poročili so se: Pavel Štefanič, kmet iz Svibnika, in Marija Novak, poljska delavka iz Dol. Pake. Franc Banovec, gradbeni inženir iz Doblič, in Ana Jerman, gradbeni tehnik z Loke.

Umrla je: Josipina Milavec, uslužbenka, 28 let, iz Postojne.

METLIKA

Junija so se rodile 3 deklice.

Poročili so se: Ivan Pezdirc z Otoka in Slava Tomc iz Primostka.

Umrla sta: Martin Milavec, 89 let, iz Kloštra, in Matija Rus, 81 let, iz Dobravic.

Iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Marija Cujnik iz Grobelj — deklico, Olga Markovič iz Loga — dečka, Fani Retelj s Seča — dečka, Tončka Miklavčič iz Novega mesta — deklico, Jožica Golobič iz Jurke vasi — deklico, Zdenka Štimec iz Kočevja — deklico, Marija Jurjevič iz Morave — deklico, Irma Peterlin iz Novega mesta — deklico, Angela Uhan iz Šentruperta — dečka, Valentina Železnik iz Novega mesta — dečka, Fani Banovec iz Doblič — deklico, Amalija Golob iz Gorenje vasi — dečka, Ivanka Papež iz Spod. Vodal — dečka, Angela Levak s Hrastja — 2 dečka, Alojzija Plut iz Črešnjevca — dečka, Terezija Blažič iz Mirne vasi — dečka, Slavka Murn s Korit — dečka, Marija Luzar iz Gaberja — deklico, Polda Hegler iz Starega Loga — deklico, Rozalija Miklič s Ponikev — dečka, Anica Rodič s Kronovega — dečka, Silva Koman iz Dobravic — dečka, Ana Savor s Krašnjega vrha — deklico, Ana Adam iz Črnomlja — deklico in Cveta Fink iz Podturna — dečka.

KRONIKA + NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: **Jože Judnič**, posestnik iz Omote, je padel s kolesa in si poškodoval levo roko. **Marija Okički**, delavka iz Dol. Straže, je v gozdu padla in si poškodovala levo roko. **Alojz Pintar**, kolar iz Šalke vasi, si je s steklom porezal desno roko. **Petra Bunjevca**, posestnika iz Marindola, je pri košnji pičila kača. **Ignac Hozjan**, delavec iz Šalke vasi, si je pri popravilu avtomobila poškodoval levo roko. **Otilija Povše**, žena posestnika iz Dobindola, je padla in si poškodovala desno nogo. **Jože Križe**, gozdni delavec iz Otočca, si je v službi poškodoval desno nogo. **Ciril Pucelj**, frizer iz Novega mesta, je padel s kolesa in si poškodoval glavo. **Franc Kos**, pismonoša iz Dolenje vasi, je padel s kolesa in si poškodoval desno roko. **Jože Novak**, žagar iz Muhaberja, si je s sekiro poškodoval levo nogo. **Miha Stopar**, sin posestnika z Raven, je padel in si poškodoval desno ramo. **Ivan Kocjan**, električar iz Dol. Straže, je padel in si poškodoval levo nogo.

V Mokronogu so praznovali

Občani mokronoške občine so 1. julija praznovali občinski praznik. Praznovanje je bilo res množično in svečano. Na akademiji zvečer pred praznikom je bila dvorana v zadružnem domu nabito polna ljudi. Na praznik zjutraj je imel občinski ljudski odbor svečano sejo, potem pa so se pričele zbirati skupine za veliko povorko. Ta je krenila ob 10. uri z vojaško godbo iz Novega mesta na pokopališče, kjer so se poklonili spominu padlih borcev in talcev. Ob skupnem grobu je govoril Sandi Majcen. Prisrčna recitacija pionirjev s šopki rož in rdečo peterokrako zvezdo v hvaležen spomin vsem junakom, ki so dali življenje za nas, je bila najlepša točka komemoracije. Na grob so položili številne vence in šopke rož. Sledila je trikratna salva mokronoških lovcev, potem pa se je povorka usmerila skozi trg pred okrašeni zadružni dom, kjer je bilo nato zborovanje. O pomenu praznika in gospodarskih problemih občine je govoril predsednik obč. LO Jože Jerič. Praznovanja se je udeležili tudi ljudski poslanec Franc Krese—Čoban ter predsednik okrajnega odbora Zveze borcev Maks Vale.

S počastitve padlih borcev in talcev na mokronoškem pokopališču

IZ DOBRNIČA

Na območju bivše občine Dobrnič, ki šteje 32 vasi, so bili po priključitvi k Trebnjemu izvoljeni štirje krajevni odbori: Dobrnič, Svetinje, Knežja vas in Korita.

O delu krajevnih odborov se ne bi mogli ravno pohvaliti. Še najbolj delaven je krajevni odbor Korita. Organiziral je popravilo občinske poti, za katero so pripravili nad 200 kubikov gramoza. Prispevek občine so porabili za plačilo drobilca in razstrelivo, vso delo in prevoze pa opravijo vaščani brezplačno. Krajevni odbor je na seji skupno z odborom Socialistične zveze razpravljal o socialnih podporah, o upravičenosti posamezljenja in podobnih socialnih vprašanjih.

Tudi krajevni odbor Dobrnič se še kar vedno sestaja in, kot je vidno iz zapisnikov, na seje vabi tudi odbor Socialistične zveze. Nasprotno pa ni o sejah krajevnega odbora Knežja vas še nobenega zapisnika. To kaže, da se odbor sploh ne sestaja, kot da v njihovem krajevnem odboru ni stvari, ki bi jih morali reševati ali vsaj obravnavati krajevni odbor. Prav tako ni imel letos še nobene seje krajevni odbor Svetinje.

Prav bi bilo, da bi volivci nekoliko podrezali nedelavne krajevne odbore, saj so jih izvolili za to, da bodo delali.

Dobra letina v Vojvodini

V Vojvodini računajo letos z izredno letino sadja in povrtnin. Odličen pridelek kažejo paradižniki, za katerega menijo, da ga bodo lahko dali na trg okoli 27.000 ton. Tržnih viškov sadja in povrtnine bo letos v Vojvodini okoli 20.000 vagonov.

Zakaj ni dovolj piva in kokte?

V zadnjem času se posamezniki pritožujejo, da ne dobe željenih količin piva in kokte. Okrajna gostinska zbornica pojasnjuje, da ni to krivda podjetij za preskrbo s pijačami. Za potrebe našega okraja je določena enaka količina piva in kokte kot smo je popili lani. Spričo velike vročine je povpraševanje večje, zato teh pijač nekoliko primanjkuje. Večje količine ni mogoče dobiti, ker je zmogljivots tovarn premajhna.

Hkrati obveščamo vse potrošnike, da izdaja Zadružno trgovsko podjetje Novo mesto v svoji kleti v Dilančevi ulici vsak dan od 6. do 7. ure led. Cena 10 din za kg.

Slavje na Ruperč vrhu

Na Dan borca, 4. julija dopoldne so na Ruperč vrhu pri Birčni vasi slovesno odkrili spominsko ploščo padlim borcem. Postavili so jo na skupnem grobu sedmih padlih partizanov, ki so padli v borbah okoli Lakenc in Birčne vasi in ki so pripadali X., VII., Gubčevi in artilerijski brigadi ter neki italijanski partizanski brigadi.

Pred zakrito ploščo je govoril predsednik občinskega odbora ZB Janez Zupančič, na kar je odkril ploščo predsednik krajevnega odbora ZB Birčna vas tovariš Rataj. Moški oktet iz Birčne vasi je zapel žalostinko, pionirka in pionir pa sta recitirala pesmi. Pri slavju je sodelovala tudi vojaška godba iz Novega mesta in častna četa, ki je izstrelila salve. Slavju je prisostvovalo nad 500 ljudi, med njimi tudi mladinska delovna brigada, ki dela na cesti Novo mesto—Mačkovec. Popoldne je bilo pri gradu na Ruperč vrhu ljudsko rajanje.

Leteče ribe v Ohridskem jezeru

V Ohridskem jezeru živi neka vrsta leteče ribice, ki ji domačini pravijo plašica. Trebušna stran te ribice je belosrebrne barve. Znani ohridski biser izdelujejo iz res bisernih škrg plašice. Najbolj zanimiva je pa ta riba po tem, ker leti. Če človek plašice prestraši z veslom ali v vodo vrženim kamnom, poleti iz vode cela jata plašic. Vržejo se iz vode meter visoko in poletijo do tri metre daleč. Plašica ima vitko telo in dolge plavuti, kar ji omogoči, da vzleti iz vode.

MILAN GERŽELJ, komandant sekcije mladinskih delovnih brigad Novo mesto:

Za čast mladega rodu in MDB...

Štabu mladinskih delovnih brigad v Novem mestu smo postavili več vprašanj s področja dela in življenja v brigadah. Komandant sekcije MDB, simpatični Milan Gerželj iz Črne pri Prevaljah, nam je nanje odgovoril takole:

»Vse brigadirje in mene osebno je zelo mikalo, da bi spoznali lepi dolenjski svet, o katerem smo v šoli in drugje že toliko slišali. Večina izmed nas je zdaj prvič v teh krajih. Čeprav je bilo število brigadirjev omejeno, jih je prišlo več kot je bilo prvotno dogovorjeno. V notranje življenje brigad skušamo vplesti čim več spoznavanja teh krajev, da bo sleherni brigadir spoznal ta del naše domovine. Prepričan sem, da se bomo ob odhodu počutili kot del teh krajev, katerim smo dali nekaj svojega prostega časa in mladih moči.

Zamišljena? Morda za hip ali dva sredi dela; čez nekaj let bo učiteljica, pa bo pripovedovala otrokom, kako je pomagala v mladinski brigadi graditi domovini njen lepši obraz...

Ljudje se čudijo opravljenemu delu in vztrajnosti brigadirjev

Brigade so opravile doslej tale dela: odstranile so s cestnega območja pribl. 1000 m³ humusa, izkopale 2.500 m³ zemlje in položile nad 250 m² kamna za tlak razširjene ceste. To so seveda le glavna dela ;pred njimi je bilo treba odstraniti mnogo drobnih ovir. Lahko trdimo, da je investitor zadovoljen z nami, a s pohvalami varčuje (da se ne bi prevzeli!). Pa še nekaj: z našim delom so zadovoljni tudi prebivalci vse do Mačkovca (**Opomba uredništva:** ne samo, da so domačini z brigadami zadovoljni, zapisati je treba, da so **navdušeni nad delovnim poletom teh mladih ljudi!**) Čudijo se opravljenem delu in vztrajnosti brigadirjev, ki kljub neznosni vročini vztrajajo pri delu, v useku, pri kopanju posteljic, lomljenju kamenja in drugih delih. Sekcijski štab in štabi brigad pa moramo priznati, da nismo zadovoljni sami s seboj: pogoji dela so težki, zato šepa organizacija dela. Cesto razširjamo, medtem ko se promet po njej nemoteno razvija. Vsako jutro razmeščamo brigade na nove odseke delovišča, kar zahteva izgubo časa, pa tudi navdušenja. Vendar, vztrajamo. Nekateri brigadirji v skupinah dosegajo tudi do 200 odstotkov norme.

Bogato športno, kulturno in zabavno življenje

V brigadah smo organizirali bogato zabavno življenje, razna predavanja, taborne ognje s sporedi (imeli smo jih že 5), literarne večere in tovariške večere, kjer se zbero skupine brigadirjev k razgovorom in petju. S tem hočemo doseči, da se bodo brigadirji čimbolj spoznali. Imeli smo že 10 brigadnih in medbrigadnih srečanj. Skupno z vodstvi političnih organizacij v Novem mestu prirejamo izlete v okolico, da bi spoznali Dolenjsko, njeno preteklost in spomenike. Radi bi šli tudi na Kočevski Rog.

Za brigadirje, ki imajo šolske popravne izpite, imamo organizirane učne ure, ki jih vodi prof. Viktor Planinšek iz Gradbene srednje šole v Ljubljani.

Društva nam v zadnjem času prirejajo koncerte in predstave, pripravljamo pa tudi športna srečanja z Novomeščani. V brigadah imamo tudi organizacijo Zveze komunistov, ki ima nalogo razvijati čim bolj pestro politično ideološko delo, dobre brigadirje bo pa predlagaal za sprejem v ZKJ.

Čez začetne pomanjkljivosti in ovire...

Začetne — morda nepotrebne — pomanjkljivosti so vplivale na notranje življenje in delovni uspeh brigad. V glavnem so te reči zdaj rešene, če tudi je čas za to bil zelo dolg. Tako smo n. pr. elektriko dobili šele 5. julija. Menim, da bi ustanove in podjetja z malo več dobre volje lahko bolj pomagala brigadam. Dovoz hrane ni pravočasen, saj jo dobivamo z zamudo, ki spet dela težave pri organizaciji dela in pod. Nekatera podjetja kar nič ne vidijo vzgojnih ciljev MDB,, v katerih kujemo značaj naše bodoče inteligence.

... do tekmovanj in prvih udarnih brigad

V brigadah in med brigadami je napovedano tekmovanje, ki ga je napovedala I. MDB Majde Šilc. Na zadnji seji Sekcijskega štaba MDB smo na pobudo naših brigadirjev napovedali tekmovanje vsem brigadam in sekcijam brigad po vsej Sloveniji. Te dni so bile proglašene prve udarne brigade.

Ivan Žunič iz I. MDB Majde Šilc v Ljubljani ne varčuje z močjo, kadar je treba kje trdo zagrabiti...

Brigadirji pozdravljajo

Ob koncu želim izraziti v imenu vseh brigadirjev prav iskrene pozdrave prebivalcem Dolenjske! Sporočam jim našo obljubo: očuvali bomo čast mladinskih delovnih brigad, čast kraja, v katerem živimo in zaupanje v našo mlado generacijo!«

Vesna-Metka Gabrijelčičeva se je dobro odrezala tudi na Hrvaškem, kjer je odigrala eno glavnih vlog v filmu Milijoni na otoku, ki ga je posnel Jadran film.

Na festivalu našega filma v Puli bo pa nastopila v novem filmu »Vesna II«.

Železnica v nevarnosti

Ekonomska komisija OZN trdi v svojem nedavnem poročilu, da se v Zapadni Evropi tako naglo razvija prevoz s kamioni, da se že pojavlja vprašanje, ali ima železniški transport sploh še smisel. V zadnjem četrt stoletju je prevoz blaga v Evropi porasel za tri in polkrat. Dve tretjini tega povečanja je prevzel cestni promet.

Darovanje oči po smrti

V Ameriki obstaja organizacija, ki zbira izročilne pogodbe ljudi, s katermi ti prepuščajo svoje oči takoimenovani očesni banki za vrnitev vida slepim ljudem. Operacije, s katerimi prenesejo očesne živce umrlega človeka slepemu človeku in mu s tem vrnejo vid, so vedno bolj pogoste in, kot trdijo, vedno tudi uspešne.

Član odbora, ki zbira take darovalne pogodbe, je tudi žena pokojnega predsednika Roosevelta gospa Eleanor Roosevelt. Pred kratkim je tudi sama podpisala pogodbo, s katero prepušča svoje oči navedeni banki za vrnitev vida slepcem. Lani je v Ameriki nad 15.000 ljudi podpisalo take pogodbe.

Jadralna letala za Burmo

V Inštitutu za konstrukcijo jadralnih letal in športnih motorjev »Branko Ivanuš« v Ljubljani izdelujejo štiri dvosedežna jadralna letala, ki jih je naročila organizacija za športno letalstvo v Burmi. Isti inštitut je že lani izdelal za Burmo tri jadralna letala.

170 rojstev na minuto

Iz podatkov statističnega urada OZN je razvidno, da se rodi na svetu na minuto 170 otrok. V istem času umre okoli 90 ljudi. To pomeni, da se število ljudi na svetu vsako minuto poveča za povprečno 80 ljudi ali za 120.000 na dan. Najhitreje narašča prebivalstvo Azije, kjer živi več kot polovica prebivalstva na svetu. Letni prirastek v Aziji dosega 24 milijonov ljudi.

Izgube Italije v minuli vojni

Po podatkih državnega statističnega urada Italije je ta država izgubila v drugi svetovni vojni 444.523 ljudi, od tega 309.543 mrtvih in 135.070 pogrešanih. Od mrtvih je bilo 159.957 vojakov, 145.996 civilnih prebivalcev in 2693 pri vojakih zaposlenih civilistov.

Več uslužbencev tudi v Kanadi

Leta 1930 je imela Kanada okoli deset milijonov prebivalcev. Takrat je bilo v državni upravi 50,000 uradnikov. Sedaj ima Kanada 16 milijonov prebivalcev, državni aparat pa se je povečal na 180.000 uslužbencev.

Lepi obeti

Nek strokovnjak je izjavil v ameriškem kongresnem odboru za atomsko energijo, da bi v vojni, vodeni z nuklearnim orožjem izgubilo življenje v Ameriki 82 milijonov ljudi. Nadaljnih 24 milijonov bi bilo ranjenih, okoli 60 milijonov pa bi občutilo posledice atomskega sevanja.

Značilni nakupi

Številne statistike trdijo, da so glavni nakupovalci moških nogavic in kravat — ženske. Nasprotno pa isti podatki navajajo, da moški kupijo znatno več parfema kot ženske.

Novomeški vodnjak-vodomet

Čeprav mu voda je ko kruh,
jo revež žejni večno strada:
naj sije sonce, dež naj pada;
slovi po tem, da zmer je suh!

3

Ko je bil čas obeda, nam je oskrbela juho z mesom ter običajno kašo v lesenih posodah. Jedli smo kar na polju; nismo si imeli kje umiti rok in ne lesenih žlic. Lahko si mislite, kako nam je taka južina ugajala. Vztrajali smo dva dni, nato pa pregovorili vojake, da smo šli spet nazaj k naši »40. »inženerni delavski družini«, kakor smo se nazivali.

Družina je bila brezposelna v mestecu Žvanec, ki se pogosto omenja v Sienkiewiczevem romanu Z ognjem in mečem. Od mestne uprave mesta Kamenec-Podolski je prišla ponudba: kdor hoče iti na tlakovanje ulic, bo imel stanovanje, zajtrk in večerjo ter 75 kopejk na dan. Javilo se nas je kakih 100, ki smo stanovali v neki prazni huzarski kasarni. Zraven so stanovali tudi kmetje-vozniki, ki so jih nalovili po okoliških vaseh. Vsak je moral 14 dni zastonj voziti kamenje ali pesek na kraj dela.

Nekaki stražniki so jih v tistih novembrskih nočeh leta 1916 budili že ob treh po polnoči krmiti konje, ob šestih zjutraj pa so morali biti vsi konji napreženi in stati pripravljeni za vožnjo, ki je bila brezplačna. Opazili smo, da so kmeta, ki je pripeljal v mesto drva ali karkoli že, ob povratku domov že čakali stražniki, če je imel dva konja, če pa je imel le enega, so ga pustili. Neki Žid je bil po svojih rojakih v mestu opozorjen, naj se hitro izmuzne, ker ga sicer čaka štirinajstdnevna zastojnska vožnja. Toda stražniki so ga že opazili in na poziv: »Stoj, obrni!« je še bolj pognal konje, hoteč uiti. Toda bilo je prepozno. Na ovinku ceste so ga ustavili in udrihali po njem in po konjih, da se je kar prašilo; prisilili so ga, da je tudi on vozil material za tlakovanje.

Nekega dne v decembru 1916 nam je inženir, ki je vodil dela, zjutraj povedal: »Pani, vaš Franc Josip je umrl!« Ruski kmetje, ki so to slišali, so se razveselili, češ da bo zdaj zavladal naslednik Rudolf, sin starega Franca Jožefa. Ko smo jim ugovarjali, da tega ne bo, ker je Rudolf že davno mrtev, nam niso verjeli, češ da je živ in nekje v Rusiji. »Dobro bi bilo, ko bi vladal nam in njim,« so nam pravili.

Ko je pritisnila hujša zima s snegom, smo prenehali delati. Naša »inženirna« se je s štirimi četami podala na dolgo pot proti Karpatom kopat rezervne strelske jarke. Armadno poveljstvo nam ni moglo priskrbeti dovolj kruha za 1200 ljudi; zato so v neki lovski hiši naši zidarji sezidali peč za več kot sto hlebcev. Med nami so poiskali izučene peke in tudi jaz sem kot mlinar prišel k peki kruha. Moko so nam trenski vojaki dovažali iz mesta Kolomeje. Ker sem se medtem naučil brati cirilico, sem ruskim vojakom čestokrat dajal kopejke, da so mi v tiste odročne hribe preskrbeli kak časopis. In tako sem nekega dne zagledal že od daleč na časopisu »Kievskaja Misel« z debelimi črkami na naslovni strani natisnjeno:

ODSTAVLJEN JE NIKOLAJ ROMANOV

Lahko si mislite, s kakšno radostjo sem skupaj s tovariši sprejel to novico. Car, vsemogočni vlastodržec včeraj, danes že navaden državljan, še manj, ker smo vedeli, da ga bo začasna vlada takoj zaprla; to se je tudi zgodilo. Preprosti ruski vojaki, črnovojniki, ki so bili z nami, niso mogli doumeti, zakaj je do tega prišlo. Po večini nepismeni niso nikdar brali časopisov ter so bili v politiki popolni otroci. Vse drugače pa je to bilo po mestih, tovarnah in rudnikih, med delavstvom, ki je bilo na dokaj višji stopnji izobrazbe. Delavci so si obetali od tega odrešenje iz brezupnega položaja, v katerem so živeli.

Ker je začasna vlada izdala dekret o svobodi zborovanja, govora in tiska, so se delavci teh pravic korenito poslužili, bodisi na fronti ali v zaledju. Pridobivali so na svojo stran kmetski življelj, ki je tudi trpel pod komando izkoriščevalcev — veleposestnikov. Zlasti so to delali z zahtevo po takojšnji prekinitvi vojne in brezplačnem odvzemu graščinske zemlje. Izdan je bil tudi ukaz, da vojaki ne nagovarjajo več oficirjev z nazivom »Vaše blagorodje« pri činu kapetana in naprej do generala »Vaše visoko blagorodje«, generale pa »Vaše visoko prevashoditeljstvo«, pač pa z nazivom »gospod« ni z nazivom čina. Kasneje, ko je postal ministrski predsednik Kerenski, je pa uvedel naziv »tovariš«.

KATERI POJDE?

»Veš, žena, če mi Benedikt vrne denar, pojdeva na počitnice.«

»In če ga ne vrne?«

»No, potem bo šel pa on.«

NATANČEN ODGOVOR

Učitelj vpraša: »Recimo, da vozi avto z brzino 100 kilometrov na uro. Koliko časa bi potreboval do Meseca, ki je oddaljen od zemlje 383 tisoč kilometrov?«

»To je odvisno od tega, kakšna je cesta do Meseca,« odgovori učenec.

PTIČJI POGOVOR V RAGOVEM LOGU

»Zakaj ste pa tako potrti, soseda sinica?«

»Oh, kaj bi ne bila: ali niste slišali, da so se pocenile zračne puške!«

SMOLA V OPATIJI

»Le kako si mogla dovoliti, da te je ta Anglež poljubil?«

»Saj ga nisem mogla zavrniti, ko ne znam angleško!«

UŽALJENI TOŽNIK

»No, zakaj pa pravzaprav tožite svojega soseda?« vpraša sodnik.

»Zato, ker mi je oponesel, da se večno tožarim!«

VESEL, PA RESNIČEN OGLAS

»Gradskoj bolnici u Beogradu potrebni su:
glavna medicinska sestra (muškarac) itd.

DRAGOCENI DAR

»Tako sem nesrečna,« potoži gospa Zgaga zdravniku. »Pomislite, z mojim možem je nekaj narobe. Ure in ure mu kaj pripovedujem, in tako prepričljivo, nazadnje pa ugotovim, da sploh ne ve, kaj sem mu govorila. To je gotovo izguba spomina.«

»Nikakor ne izguba spomina, gospa Zgaga, nikakor ne, ampak dragocen dar narave!«

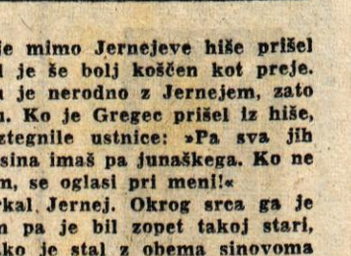

»Zdravnik mi je predpisal, da moram jemati zdravilo v vodi!«

Na republiškem taborniškem tekmovanju so prvič sodelovali tudi vajenci in mladi delavci, člani kluba Dobrih tovarišev iz Novega mesta — in kar uspešno. Skupno z ostalimi člani, med katerimi so bila tokrat najuspešnejša dekleta družine Jutranja zarja, so pripomogli k I. mestu, ki ga je Rod gorjanskih tabornikov letos že drugič zavzel.

65. Ta čas so pri Hribčevih čakali. Oče Jernej se je po obleganju, med katerim so ga izpustili, da je pomagal braniti grad, vrnil domov. Čakali so, če se bodo vrnili Turki skozi vas in če se bo vrnil Gregec. Stric Ahac je prerokoval, da so Gregca Turki ujeli in odpeljali. Tudi gospoda Andraža so pogrešali, toda v Prikraju ga ni čakal nihče.

Jernej je spal s sekiro v roki, ko ga ponoči zbudi močno trkanje. Najprej se je prestrašil, da so Turki, nato pa zasliši zunaj glasove: »Jernej! Vstani vendar! Sina smo ti prinesli!«

Trije zasneženi možje so prinesli v hišo Gregca in pripovedovali, kako so ga našli blizu Radleka z oskrbnikom Andražem vred. Andraža so hoteli najprej kar pustiti, potem pa so ga le rešili...

66. Čez tri tedne je mimo Jernejeve hiše prišel oskrbnik Andraž. Bil je še bolj koščen kot preje. Razjahal je. Bilo mu je nerodno z Jernejem, zato je vprašal po Gregcu. Ko je Gregec prišel iz hiše, so se oskrbniku raztegnile ustnice: »Pa sva jih ugnala, kaj? Hribec, sina imaš pa junaškega. Ko ne boš vedel kam z njim, se oglasi pri meni!«

»Ej, kaj!« je zahrkal Jernej. Okrog srca ga je objela toplota, potem pa je bil zopet takoj stari, uporni Krajišnik. Tako je stal z obema sinovoma med vrati. Tudi ko je oskrbnik pomolil Jerneju devet beneških cekinov, niso trenili z očmi. To se moti grajski, če misli, da bodo planili po zlatu. Tudi Jernej ga je odklonil. Življenje je le nekaj več vredno, kot devet beneških zlatov...

KONEC

Sekvoja ali mamutovec

V prejšnjih geoloških dobah so bile sekvoje razširjene menda po vseh celinah severne polute, saj so našli njihove okamenele ostanke tudi na Japonskem, v Mandžuriji, na Aljaski in Grenlandu. Severno od San Francisca v Kaliforniji so izkopali cel okameneli gozd sekvoj (Petrifieg Forest), ogromna debla dreves, ki so rasla pred več milijoni leti, pa so jih ognjeniki zasuli z vulkanskim pepelom. Les se je v dolgi vrsti let prepojil z rudninskimi snovmi in se spremenil v kamen, a je obdržal svojo prvotno notranjo zgradbo. Gozd »Petrifieg Forest« so Američani takoj zaščitili, saj bi se sicer lahko zgodilo, da bi s tem edinstvenim prirodnim spomenikom začeli graditi hiše ali ceste ali pa bi ga tudi drobili v cestni gramoz!

V poznejših, mlajših geoloških dobah so sekvoje izginile z zemeljskega površja, morda jim ni ugajalo podnebje, morda jih je iztrebil človek. Lepe samorasle sekvoje imajo pa Združene države Amerike in sicer v Kaliforniji. Tam rastejo po zahodnih in južnih pobočjih Sierre Nevade v nadmorski višini 1400 do 2300 m. Največji gozdovi so na ozemlju Kings River. Del teh gozdov je zaščiten in razglašen za »Sekvojski narodni park«.

Prvo sadiko sekvoje so prinesli v Evropo leta 1850. Poznejše in tudi danes razpošiljajo sadike mamutovca po svetu naokoli številne kalifornijske drevesnice. Sekvoje imamo tudi v Sloveniji in marsikateri naš park se ponaša s temi orjaki.

Mlajši mamutovci so piramidaste oblike, ker imajo veje skoraj do tal. Pri starih drevesih se začenjajo veje često šele pri višini okoli 50 m. Veje so vodoravne in kratke, krošnja je zato ozka. V višino zrastejo sekvoje 70 do 90 m, izjemoma tudi do 110 m. Stare sekvoje so res ogromna drevesa, saj imajo tudi 8 do 10 m in več v premeru, da je treba 20 ali več mož, da drevo obsežejo. Znano je in sliko smo videli, kako je skozi neko tako debelo, spodaj v sredini strohnelo drevo napeljana cesta in po njej brez težave privozi tudi najmodernejši avtomobil. Starost teh dreves doženejo tako, da iz stebla izvrtajo ozek valj lesa do sredine in preštejejo letnice. Mnogo dreves je starih okoli 1500 let, nekatera 2300 let, a je najti tudi metuzaleme, ki štejejo okoli 4000 let.

Dr. Angela Piskernik

Približno 80 let stara sekvoja na Ruperč vrhu nad Birčno vasjo Visoka je 34 m in je s svojo »sestro« vred zaščitena kot naravna znamenitost Dolenjske.

Tona eksploziva na človeka

Francoski letalski general Gallois je v nekem svojem predavanju v Parizu povedal tudi tele zanimivosti:

Majhno turistično letalo, ki bi nosilo le majhno atomsko bombo, bi lahko bilo nevarnejše kot 4000 bombarderjev v drugi svetovni vojni.

Leta 1944 je najmočnejša »klasična bomba« imela polumer rušilnosti 100 metrov. Leta 1945 prva atomska bomba, vržena na Hirošimo, je imela polumer rušilnosti že 2 km. Leta 1945 je prva vodikova bomba, ki je eksplodirala v poskusne namene, imela 40 km polumera rušilnosti (torej je podrla vse okrog sebe na daljavo 40 km.) Od 1955 do 1956 je eksplozivna moč atomskih bomb zrasla tisočkrat.

Če bi združili vse sile atomskega in vodikovega orožja ZDA in ZSSR in jih spremenili v klasični (nekdanji) eksploziv, bi povprečno na vsakega prebivalca zemlje odpadlo 1 tona klasičnega eksploziva.

V drugi svetovni vojni so vrgli na Nemčijo milijon in sto tisoč ton bomb v štiri milijone napadih. Danes bi z jedrskimi bombami dosegli isti učinek v petih urah.

In za »tolažbo« je general Gallois dodal: »Sodobna totalna vojna bi trajala največ 5 ur do dva dni. Toda jaz sem prepričan, da je njkoli ne bo«. Upajmo